

NORDISKA SAMFUNDETS

TILL BEKÄMPANDE AF

DET VETENSKAPLIGA DJURPLÅGERIET

ANDRA ÅRSBERÄTTELSE

DEN 6 OKTOBER 1884.



STOCKHOLM.

O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI

1884.

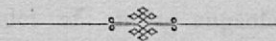
NORDISKA SAMFUNDETS

TILL BEKÄMPANDE AF

DET VETENSKAPLIGA DJURPLÅGERIET

ANDRA ÅRSBERÄTTELSE

DEN 6 OKTOBER 1884.



STOCKHOLM.

O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI

1884.

Årsberättelse
för
Nordiska Samfundet
till
bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet,
vid dess andra årsmöte den 6 Oktober 1884.

Under den tid, som förflutit sedan förra årsmötet, har striden mot vivisektionen fortgått med oförminskad, man kunde till och med säga stegrad ifver. Den har utkämpats icke allenast i enskilda kretsar, utan äfven offentligt från talarestolen och bland landets förtroendemän i riksdagen. Ehuru vi ej kunna glädja våra meningsfränder med underrättelsen om någon afgjord framgång, hafva vi dock anledning att hoppas, att vivisektionsfrågan förts ett steg framåt, dels genom det föredrag, som af samfundets ordförande hölls i Stockholm under sistlidne April månad, och dels i följd af den vid riksdagen förda diskussionen i nämnda ämne. Det är för Styrelsen en kär och dyrbar pligt att hembära uttrycken af samfundets högaktning och tacksamhet till den man, som, genom att väcka motion om stiftandet af en lag angående inskränkning och kontroll af vivisektionen, bragte denna fråga under riksdagens pröfning, samt med värme och kraft uppträdde såsom målsman för de idéer, hvilka vårt samfund gjort till sin uppgift att bringa till verklighet. Det är äfven en kär pligt att uttala vår lifliga tacksamhet för de medlemmar af riksdagen, hvilka understödde motionen och icke ryggade tillbaka för det häftiga motstånd, som man på förhand kunde veta, att den skulle framkalla. Utgången blef, såsom bekant är, icke gynsam — det hade också varit orimligt att hoppas, att en strid

mot inrotade fördomar, ytterligare stärkta genom stora löften om nytta och fördelar, skulle kunna vinnas redan i första eller andra anloppet — men de sanna och ädla tankar, som af våra meningsfränder vid riksdagen uttalades, skola helt visst i en icke aflägsen tid bära frukt, och vi kunna med glad förhoppning motse den dag, då den svenska lagen skall göra *rättvisans* fordringar gällande i större omfattning än hittills och utsträcka sitt skydd äfven till de svagaste, åt hvilka man denna gång ej ens ville skänka *barmhertighet*.

Styrelsen går nu att i korthet redogöra för hvad som vidare tilldragit sig under det tilländagångna arbetsåret. Enligt beslut vid det senaste årsmötet, hafva de föredrag, som då höllos, så väl af Styrelsens ordförande som af herr Kammarrådet Lembcke, blifvit jemte sjelfva årsberättelsen tryckta i 4,000 exemplar och utdelade med tidningen *Nya Dagligt Allehanda*, som omfattat våra sträfvanden med den mest oegennyttiga välvilja och i flera utmärkta uppsatser kraftigt bidragit att befrämja dem. Ett nytt bevis på denna välvilja har samfundet deri, att nämnde tidnings redaktör låtit på egen bekostnad verkställa separataftryck af tvenne bland ifrågasvarande uppsatser samt stält 2,000 exemplar deraf till Styrelsens förfogande för att, på sätt Styrelsen kunde finna lämpligt, spridas bland allmänheten.

Vidare får Styrelsen omförmåla, att i anledning af 7 § i samfundets stadgar en af samfundets mest framstående kvinnliga medlemmar, Fru Julie Lembcke, erhållit och antagit Styrelsens uppdrag att bilda en damkomité, samt att denna komite utsett Hoffröken Adèle Rudensköld och Fru Ina Lange att, på sätt nyss åberopade § föreskrifver, taga del i Styrelsens öfverläggningar och beslut. Den svenska afdelningen samlas dessutom en gång hvarje månad till öfverläggning hos H. K. H. Prinsessan Eugenie, som ynnestfullt upplåtit sina rum för dessa sammanträden.

Det ligger i sakens natur, att det för Samfundet skulle vara af stor vigt att genom en regelmässigt utkommande tidskrift kunna bibringa allmänheten en riktig uppfattning af

vivisektionsfrågan samt väcka och lifva intresset för en riktig lösning af den samma. Ett sådant företag skulle dock för närvarande, oafsedt andra svårigheter, medföra alltför stora kostnader. Styrelsen har emellertid lyckats föranstalta, att ett *tilläggsblad*, särskildt behandlande ämnen, som hafva närmare sammanhang med vivisektionen och utkommande i tvångfria nummer, får åtfölja tidskriften *Djurvännern*. Äfven denna anordning medför icke obetydlig kostnad, och samfundet står därför i stor förbindelse hos ej blott Djurvännernas Nya Förening, utan äfven hos en af Styrelsens egna medlemmar, Herr Pastor Vadström, som för nämnda ändamål hvardera till samfundet öfverlemnade en gåfva af 150 kronor.

Enligt hvad redan i förra årsberättelsen tillkännagafs, hade samfundet genom en frikostig gåfva blifvit satt i tillfälle att utfästa tvenne pris för afhandlingar, som visade, att vivisektionen, för så vidt den medför en grym behandling af levande varelser, står i strid med den sanna vetenskaplighetens upphöjda mål och nödvändigt måste verka förderligt i moraliskt hänseende. Den täffingskrift i detta ämne, som inom den förelagda tiden inkommit, har, ehuru den innehåller flera sanna och behjertansvärda tankar, icke ansetts böra tillerkännas någotdera af de bestämda prisen, emedan den icke lemna något nytt bidrag till frågans besvarande. Hvad angår vivisektionens ställning till moralen, torde för öfrigt detta ämne hafva genom en nyligen utkommen skrift¹⁾, som ligger utom ifrågavarande pristäfvan, hafva erhållit en tillräcklig och tillfredsställande belysning.

I ekonomiskt hänseende har det förflutna året varit för Samfundet särdeles lyckligt. Komitén för den under nästlidne höst föranstaltade bazaren till befrämjande af djurskyddssträfvandet inom de nordiska länderna har af nettovinsten, som uppgick till omkring 12,000 kronor, tilldelat vårt samfund 7,483 kronor 39 öre, deraf dock en del enligt förordnande öfversändts till Samfundets afdelning i Danmark.

¹⁾ »Om vivisektionens förhållande till moralen», föreläsning af A. L. Nordvall.

Vi kunna ej annat än hysa den varmaste tacksamhet för de ädla kvinnor, som offrat tid, möda och penningar för åstadkommandet af denna bazar, hvaraf följderna helt visst skola blifva i hög grad välsignelsebringande; och vi stanna framför allt i outplånlig tacksamhetsskuld hos H. K. H. Prinsessan Eugenie, som stått i spetsen för detta företag och genom sitt ädla nit och sin höga samhällsställning mest bidragit till dess lyckliga resultat. Angående samfundets ekonomiska ställning torde revisorernes berättelse lemna de bästa upplysningar.

Till Nordiska samfundet till bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet.

Sedan undertecknade, hvilka blifvit utsedde att granska Nordiska samfundets till bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet räkenskap och förvaltning under den tid, som förflutit från samfundets stiftande den 7 Oktober 1882 till och med slutet af år 1883, numera verkställt denna granskning, få vi härmedelst derom afgifva berättelse och i sådant afseende meddela följande på räkenskapen grundade öfversigt:

Inkomster:

Ledamotsafgifter.....	kr.	863: —
Gåfvomedel.....	»	530: —
Räntor.....	»	17: 31.
	Summa kr.	1,410: 31.

Utgifter:

Tryckningskostnader, annonser m. m.....	kr.	345: 39.
Postporto, uppbördsprovisioner m. m.....	»	118: 19.
Sekreterarens arvode.....	»	75: —
	Summa kr.	538: 58.

Och utgjorde alltså behållningen vid sistlidne års slut 871 kronor 73 öre.

Revisorerne, som funnit räkenskapen med utmärkt ordning förd samt med vederbörliga verifikationer försedd, hafva icke heller haft något att erinra vid de i Styrelsens protokoll antecknade beslut, hvadan revisorerne endast fullgöra en angenäm pligt, då de härmed hemställa, att samfundet måtte tacksamt bevilja Styrelsen ansvarsfrihet för förvaltningen af samfundets angelägenheter under den tid, som revisionen omfattat, eller tiden från den 7 Oktober 1882 till och med 1883 års slut. Stockholm den 25 Juni 1884.

Fred. Sandberg.

G. Drake.

Om de nyaste tilldragelserna på vivisektionsstridens område.

Föredrag af A. L. Nordvall.

Då vårt samfund för vid pass ett år sedan höll sitt första allmänna sammanträde, hade jag äran redogöra för de viktigaste dittills vunna resultat af den offentliga diskussionen i vivisektionsfrågan. Det visade sig då, att alla de skäl och grunder, med hvilka man sökt rättfärdiga vivisektionen, voro fullständigt vederlagda, och det syntes sannolikt, att några andra sådana icke skulle kunna framdragas, sedan ej blott enskilde fackmän, utan hela korporationer af sådana med stor utförlighet yttrat sig i ämnet. Icke desto mindre har meningsutbytet angående vivisektionen under det sista året varit här i Sverige måhända lifligare än någonsin, och dessutom har härstädes en med hänsyn till vårt samfunds sträfvanden mycket viktig händelse inträffat, i det att den af grefve Björnstjerna vid sistlidne riksdag väckta motion om stiftandet af en lag rörande inskränkning och kontroll af vivisektionen blef i båda kamrarne förkastad. Då vi erinra oss resultatet af den förut förda diskussionen, måste vi med anledning af detta riksdagsbeslut ovilkorligen fråga oss, om några nya skäl framkommit, som mäktigt talat till vivisektionens förmån, eller om utgången möjligen berott på vilseledande uppgifter. Jag skall i det följande söka besvara detta spörsmål och på samma gång lemna en fortsättning af min föregående redogörelse angående debatten om vivisektionen.

Till en början får jag anmärka, att diskussionen vid riksdagen var förberedd genom ett meningsutbyte inför allmänheten. Det är öfver hufvud ganska naturligt, att den allmänna opinionen ofta utöfvar inflytande på riksdagens beslut, och man kunde vänta, att detta skulle så mycket mera blifva

fallet i förevarande fråga, som den icke alls berörde något politiskt parti-intresse. Utan tvifvel var det under sådan förutsättning och för att stämman den stora allmänheten till vivisektionens förmån, som Prof. Rossander, någon tid innan saken skulle afgöras vid riksdagen, höll en offentlig föreläsning i Stockholm *om läkarekonsten förr och nu*, hvori han sökte visa, att den medicinska forskningens misstag hufvudsakligen kommit från filosofien, (om hvilken vetenskap föreläsaren syntes hysa mycket underliga föreställningar), men att deremot läkarekonstens största och viktigaste framsteg härrörde från vivisektionen, som derföre borde äras och på allt sätt omhuldas. Angreppet mot filosofien var i det hela mycket naturligt, eftersom till denna vetenskap höra både logiken och moralen, hvilka äro vivisektionens naturlige fiender. Mera förvånande var påståendet, att läkarekonsten ännu för blott några få årtionden tillbaka befann sig i fullständigt förfall och ännu i dag, för så vidt den ej grundade sig på vivisektionen, vore helt och hållet redlös, hvarigenom hr Rossander uttalade en utan tvifvel alldeles orättvis dom öfver de många äldre läkare, hvilka icke genomgått vivisektionens undergörande skola. Som denna framställning för öfrigt syntes mig ega tvenne väsentliga brister, i det att den icke blott lemnade utan uppmärksamhet sjelfva hufvudfrågan, nemligen huruvida vivisektionen kan betraktas såsom moraliskt berättigad eller icke, utan äfven i sina uppgifter angående vivisektionens nytta gjorde sig skyldig till påtagliga öfverdrifter, så ansåg jag nödvändigt att, likaledes i en offentlig föreläsning, som hölls några dagar senare, dels närmare belysa spörsmålets moraliska sida och dels berigtiga vissa bland nyssberörda felaktiga uppgifter, hvilket åter hade till följd, att hr Rossander ännu en gång uppträdde till vivisektionens försvar. Härmed var nu den förra — eller, för att så säga, den teoretiska — delen af striden afslutad, och omedelbart derefter vidtog den praktiskt afgörande, hvars utgång är för oss alla bekant. Man kan icke gerna betvifla, att hvad som mest bidrog till denna utgång var hr Key's anförande i Andra

Kammaren och hans deri lemnade faktiska uppgifter, hvilka till sitt hufvudsakliga innehåll synas hafva meddelats alla vivisektionens anhängare vid riksdagen. Det är alltså med detta anförande, som vi nu hufvudsakligen hafva att sysselsätta oss.

Det bör emellertid icke förnekas, att ju äfven hr Rosander hade att anföra tvenne förut veterligen aldrig begagnade skäl till vivisektionens rättfärdigande. Det ena var, att *djuren icke begå sjelfmord*, hvilket skulle bevisa, att de frivilligt föredraga vivisektionens förfärligaste qual framför att dö, och det andra var, att orsaken, hvarför dr Block (i Danzig), — hvilken flere gånger lyckats utan dödlig påföljd bortskära delar af lungan på djur — helt och hållet misslyckades i försöket att använda detta resultat på en mensklig patient, låg deri, att *patientens lungor voro friska*. Då jag i en för några månader sedan utgifven skrift närmare granskat dessa båda påståenden, så torde jag nu med desto mera skäl kunna inskränka mig till att endast omnämna dem. Ingenting kan emellertid vara mera betecknande för svårigheten eller rättare omöjligheten att försvara vivisektionen, än att sådana skäl som dessa behöfva användas. De synas för öfrigt icke heller vid riksdagen hafva vunnit någon uppmärksamhet, och jag torde derföre genast få öfvergå till hr Key's nyss nämnda anförande.

Talaren inledde det samma med följande utan tvifvel i och för sig ganska rigtiga anmärkning, som närmast var ställd till motionären. »När man för sina trupper i fält, bör man se till, att man har en säker operationsbas, och att man med den kan uppehålla sina förbindelser. Skulle de råka i fiendens hand, tror jag, att de framförda trupperna skola komma i ett svårt läge. Med denna regel för ögonen», fortfor talaren, »gör jag en kringgående rörelse och anfaller direkt sjelfva operationsbasen.»

Hvad detta nu egentligen skulle betyda, blir klart, då man erinrar sig, att den närmaste anledningen till motionen låg deri, att den lokal i källarvåningen under Karolinska

Institutet, hvilken var ämnad till förvaringsrum för lefvande djur, blifvit tilltagen betydligt större än den för samma ändamål afsedda, som var upptagen å en redan vid 1881 års riksdag företedd förslagsritning till nämnde byggnad. Häre såg motionären ett omisskänligt tecken, att man hade för afsigt att äfven i Sverige ytterligare öka antalet af pinsamma djur-experiment. Men detta tecken var dock ingalunda det enda. Upsala medicinska fakultet hade i ett till konungen afgifvet officiellt utlåtande med tydliga ord förklaradt, att vivisektionerna på de jemförelsevis mest känsliga djuren borde och skulle mångdubblas, och en icke så ringa början i sådan riktning hade också vid Karolinska Institutet redan gjorts, eftersom antalet af derstädes förbrukade kaniner, enligt hr Key's uppgift stigit till omkring dubbelt mot hvad det, enligt nyssnämnda utlåtande, utgjorde för endast 2 år sedan. Det var denna tillämnade utvidgning af vivisektionen samt dermed följande grymheter och missbruk, som motionären genom sitt förslag ville motarbeta. Detta var således hans utgångspunkt eller, bildligen taladt, hans operationsbas, och den var, såsom man lätt kan finna, i *egentlig mening* ointaglig, eftersom motionären kunde stödja sig på klara fakta och tydliga yttranden af vivisektionens egne målsmän. Den stod för öfrigt också i full öfverensstämmelse med de slutsatser, som motionären dragit af dessa fakta och dessa yttranden. Icke desto mindre lyckades det onekligen hr Key att »intaga» denna position, fastän i en något *oegentlig* mening. Äfven han förklarade sig nemligen emot hvarje tillökning i djurplågeriet; hans *hufvudargument* mot den föreslagna lagen var just det, att vivisektionen hos oss är så oändligen mild och bedrifves i så liten skala; han påstår på det bestämdaste, att det alldeles icke är afsigten att utvidga vivisektionen. Han har således i denna fråga verkligen »intagit» samma ståndpunkt, samma operationsbas, som motionären; men i afseende på sambandet mellan premissen och konsekvenserna ställer sig saken något olika; ty då motionären sluter: alltså måste någon åtgärd vidtagas för att begränsa och kontrollera vivisektionen, så reson-

nerar hr Key i stället sålunda: alltså bör man lemna fritt åt hvilken vivisektor som helst att utan kontroll begå hvilka grymheter han behagar. Man finner, att, medan den förre underhåller en oafbruten förbindelse mellan operationsbasen och sina öfriga trupper, så är hr Key afskuren från hvarje tänkbar sådan förbindelse. Han har »intagit» sin motståndares fästning, men har intagit henne såsom fånge och utan ringaste utsigt att någonsin genom loffiga medel komma ut derifrån. Möjligen var det en känsla af det komiska i denna situation och en förmodan, att äfven andre senterade den, som föranledde hr Key att utropa: »åt vivisektionen och de resultat man genom den vunnit, skrattar man ej och skall ej heller i kommande tider någonsin skratta.» Men denna försäkran var till sin förra del fullkomligt öfverflödig. Åt en så genom-sorglig sak som vivisektionen skrattar säkerligen ingen meniska, undantagandes sådana som prof. Goltz, hvilken, såsom han sjelf berättar, emellanåt plägar göra sig lustig öfver de stympade offrens hjälplöshet. Men hvad vivisektionens resultat angår, så torde det vara svårt att afhålla sig från löje, då man af samme hr Goltz får höra, att beträffande hjernans funktioner — ett område, som vivisektionen bearbetat sedan 1600 år tillbaka — *icke två fysiologer* äro af samma mening, och då man vidare får höra, hurusom de två förnämste, och sannolikt äfven grymmaste, forskarne på detta fält — professorerna Goltz och Munk — under det naivaste beprisande af sina egna upptäckter förklara hvarandras resultat för odugliga och rent af vilseledande.

Sedan hr Key sålunda intagit sin motståndares position, öfvergick han till det egentliga anfallet. Han stödde det samma hufvudsakligen på tvenne uppgifter, hvilka genom det riksdagsbeslut, som de i väsentlig mån bidrogo att framkalla, erhållit en särskild vikt och därför så mycket mera påkalla en närmare pröfning.

Den första af dessa uppgifter meddelar, att de utaf motiönären åberopade läkare och vetenskapsmän, som förklarat vi-

visektionen för onödig och onyttig, dels äro okunnige och otillförlitlige, dels talat annorlunda än de menat. Till det förra slaget räknar hr Key framför allt den namnkunnige engelske kirurgen Lawson Tait, om hvilken han uttalar sig på följande sätt.

»Den som numera oftast citeras af dem, som anfälla vivi-sektionen, är Lawson Tait, och han framställes alltid såsom en högst utmärkt kompetent och trovärdig vetenskapsman. Huru förhåller det sig då med hans auktoritet? För det första är han icke fysiolog, och för det andra är han så otillförlitlig, att när han uppträdde på världskongressen (!) i London, der mer än 3,000 läkare voro församlade, och berättade en hel del märkvärdiga operationer, som han skulle gjort, så var det ingen, som dervid fäste något afseende, utan man gick med tystnad förbi hans yttrande; och det gick till och med så långt, att den ende, som bevärdigade hans anförande med något omnämmande, och denne ende var Marten Sems, förklarade, att hvad hr Lawson Tait meddelat var af den beskaffenhet, att det icke kunde blifva föremål för någon kritik eller diskussion.»

Äfven om man nu finge antaga, att uppgiften vore fullt sanningsenlig, så kan svärligen någonting vara märkvärdigare än detta anfall. Emot en person, som redan genom sin samhällsställning — Lawson Tait är nemligen öfverkirurg vid ett stort sjukhus i Birmingham — måste anses för en man af framstående skicklighet och erfarenhet, åberopas såsom afgörande auktoritet en person, om hvilken hr Key icke synes veta det allra ringaste, eftersom han annars helt visst icke skulle hafva underlåtit att med någon upplysning i sådant hänseende stärka hans trovärdighet. Men oafsedt detta, hvad har då denne Marten Sems verkligen sagt? Ingenting annat, än att hvad Lawson Tait yttrat icke kunde blifva föremål för någon kritik eller diskussion. Men detta är ju den vanliga formeln, då man ser sig ur stånd att vederlägga en motståndare. Det är i grunden det samma som att försöka tiga ihjel honom. Hr Marten Sems har således i sjelfva verket förklarat, att han ingenting har att säga, han har i alla händelser ingenting sagt, och de 3000 läkarne hafva likaledes ingenting sagt, och dermed anser sig hr Key hafva »visat»,

att de allesamman totalt underkänt Lawson Tait's duglighet, sakkännedom och trovärdighet. Man måste medgifva, att, såsom bevis betraktadt, hör detta till de mest egendomliga, som någonsin uppfunnits.

Men hvad skall man då tänka, om det befinnes, att hela uppgiften är osann, hr Marten Sems sjelf en myth och hans åberopade yttrande en dikt, som till på köpet står i full strid med verkliga förhållandet? Man erhåller ett öfverraskande ljus i denna sak, då man läser följande meddelande i en nyligen utkommen periodisk skrift af en högt aktad författare:

»Af den officielt utgifna berättelsen om läkarekongressen 1881 erfar vi, att d:r Marion Sims från New-York har uttalat nedanstående omdöme om tvenne skrifter, af hvilka den ena var Lawson Tait's *Recent Advances in Abdominal Surgery*. De göra, säger han, epok i kirurgiens utveckling och skola lägga grunden till ännu större resultat i framtiden. *Lawson Tait's afhandling kan knappast blifva föremål för någon kritik eller diskussion*. Vi hafva endast att emottaga hvad hans erfarenhet lär oss, så som han framställt det för oss. (Transactions of the Medical Congress of 1881, vol. 2, p. 237). Liknande yttranden af Marion Sims förekomma i British Medical Journal (17:de December 1881), der han säger: Lawson Tait har gått i spetsen för oss alla med hänseende till upptäckter på underlifskirurgiens stora område. Nu är han en ledare i denna gren af kirurgien och har varit lycklig nog att upptäcka nya och mycket fruktbara arbetsfält, som vi alla kunna odla med framgång.

Af läkarekongressens berättelse ser man vidare, att d:r Dunlap från Ohio rekommenderade Tait's meddelanden såsom »väl värda att tagas i noggrant öfvervägande», och att d:r Smith (London) yttrade: derföre att så glänsande operatörer som Keith, Lawson Tait och Bantock erhållit goda resultat utan att använda Listers metod, kan man ej anse det som en gifven följd, att denna metod skulle vara onyttig.»¹⁾

1) »Medlemsblad», redigeret af J. Chr. Lembcke, Kjöbenhavn 1884, sid 46.

»I fall något ytterligare bevis för det stora anseende, som Lawson Tait åtnjuter, skulle vara behöfligt, vilja vi ytterligare anföra följande ord, hvarmed *Medical Times* beledsagar en anmälan af hr Tait's skrift »The Pathology and Treatment of Diseases of the Ovaries», 4:de uppl.: »författarens mod och duglighet har förskaffat honom ett utomordentligt stort försöksområde och har belönats med en framgång, som

Såsom vi nyss sagt, sprider detta ett öfverraskande ljus öfver hr Keys uppgift. Det är således *icke sant*, att »verldskongressen» lemnade Lawson Tait's meddelande utan afseende; det är *icke sant*, att den ende, som bevärdigade hans anförande med något omnämmande, var Marten Sems; det är *icke sant*, att denne Marten Sems eller någon annan skulle i nedläggande mening hafva sagt, att hvad hr Tait meddelat icke kunde blifva föremål för någon kritik eller diskussion; det är osant *alltsammans*, ända till namnet på den person, som åberopas. Men icke nog härmed; de omdömen, som vid kongressen faldes om Lawson Tait, hade en helt och hållet motsatt betydelse. Marion Sims' yttrande innebar, såsom vi sett, att hr Tait's meddelande var *höjdt öfver både kritik och diskussion*. Jag lemna åt andra att bestämma, hvad det rätteligen bör kallas att med det ansvar och det anspråk på trovärdighet, som måste tillkomma fackmannen, aflägga ett sådant vittnesmål; men det minsta man kan säga är, att hr Key icke kan anses vara någon lycklig tolkare af andras ord, då han får dem att betyda motsatsen till deras verkliga mening.

Detta omdöme bekräftas ytterligare genom hr Keys tolkning af Claude Bernards och Hyrtls utsagor om vivisektionen. Den förres ofta åberopade ord: »våra händer äro visserligen tomma, men vår mun är full af berättigade löften för framtiden», kunde naturligtvis icke få betyda hvad de uppenbarligen säga. De hade ju då uttalat en fullständig förkastelse om öfver hela den hittillsvarande vivisektionen. Derför liknas hr Bernard vid en bergvandrare, som, sedan han efter många mödor bestigit en bergstopp, hvilken han trodde vara den högsta, nu visserligen derifrån »ser ofantliga rymder

icke eger sin like». Längre fram yttras, att man icke känner något annat verk, som ger en så fullständig, klar och praktisk undervisning om de ifrågavarande sjukdomarne. »Enligt vår åsigt», heter det, »har sällan öfver något ämne skrivits en bok, som uppbyter så mycken ny mark och visar väg till så lysande segrar öfver sjukdomar, som nämnda bok. Hr Tait synes hafva eröfrat ett nytt territorium; dock har han ej ännu hunnit bearbeta det så, att andra resande kunna med säkerhet följa honom» (*Medical Times* 17:de ma 1884). Anf. st. sid. 47.

öppna sig för blicken», men tillika finner ännu högre bergstoppar resa sig i det aflägsna fjerran, finner sin kraft uttömd, »finner, att han aldrig skall hinna dessa», och därför öfverlemnar sig åt ett gränslöst missmod. »*I en sådan sinnesstämning*», utbrister hr Key, »fælde Bernard det yttrande, som nu vändes mot honom sjelf, hans vetenskap och hans lifsgerning», och hvilket således endast kan få innebära, att hvad han gjort, vore obetydligt emot hvad som återstode att göra. Men oaktadt det alltid är en mycket vanskelig sak att bedöma andra människors sinnesstämning, så är dock alldeles gifvet, att, om bergvandrarern Bernard verkligen uppnått den höga spets, dit han sträfvade och hvarifrån han redan »ser ofantliga rymder öppna sig för blicken», han icke i någon som helst sinnesstämning skulle kunnat eller velat förneka detta, och att han icke heller skulle velat afhålla andra från att vandra samma väg genom att meddela dem en afskräckande uppgift, som dessutom vore osann. Det är tvärtom så mycket säkrare, att hans ord voro fullt allvar, som han uttalat dem icke i ett obehagadt ögonblick, icke i en krets af närmare bekanta, som kunnat förstå hans missmodiga sinnesstämning, och sålunda öfven bedöma, i hvad mån uttrycket borde anses öfverdrifvet, utan i en vetenskaplig lärobok (*Cours de Médecine du Collège de France*), der svårigen någon skall finna rätta platsen för sådana meddelanden, som blott uttrycka en öfvergående känsla, men för öfrigt stå i strid med hvad han verkligen tänker.

På alldeles enahanda sätt tolkar hr Key Hyrtls bekanta yttrande¹⁾ om vivisektionens gagnlöshet, i det han förklarar,

1) Prof. Hyrtls ifrågasvarande yttrande, har följande lydelse:

»Med hänsyn till utbildandet af praktiske läkare, hvilket ju är hufvudsaken för det medicinska studiet, skulle det vara gagneligt, om den vetenskapliga fysiologien mera sysselsatte sig med människor än med grodor, kaniner och hundar, samt mera rigtade uppmärksamheten på det som är nödvändigt för läkaren... *Hvad som är att se på levande uppskurna djur, kunna vivisektorernes lärjungar lika väl se på nyss dödade djur. Det borde genom lag förbjudas att offentligen i undervisningsanstalterna underhålla en skara nyfikne med afskyvärdheter, hvilkas resultat så ofta slutas med motsägelser; läkarens heliga, humana kall ålägger honom såsom en pligt att med eftertryck yrka på ett sådant förbud.*»

att äfven detta, som likaledes blifvit meddeladt i en vetenskaplig lärobok, endast är att anse såsom ett uttryck af en uppretad sinnesstämning. Antingen måste det således vara en temligen allmän sedvana, att fysiologer och andre medicinske vetenskapsmän i sina läroböcker uttala åsigter, på hvilkas sanning de sjelfve i lugna ögonblick ej tro, eller ock är hr Key en domare öfver hjertats innersta tankar och kan på pricken bestämma, när någon talar af öfvertygelse eller icke. Men till dess vi få något bevis för, att han eger denna förmåga, som hittills ansetts tillkomma Gud allena, torde vi få antaga, att både Claude Bernard och Hyrtl talat uppriktigt. Märkvärdigt är emellertid, att, ehuru Hyrtls omdöme om vivisektionens gagnlöshet är ännu mera dräpande än Claude Bernards, hr Key ändock medgifver, att äfven den förre var en utmärkt vetenskapsman. Måhända bidrog i någon mån härtill, att Hyrtl var professor i anatomi; men det synes i alla fall ligga en tydlig sjelfmotsägelse deri, att vivisektionen skall vara ett outhärligt forskningsmedel för den medicinska vetenskapen, och att ändock personer, som afsky och förkasta användandet af detta forskningsmedel, kunna blifva utmärkta vetenskapsmän på det medicinska området. Man har häri ett nytt bevis derpå, att sjelfmotsägelsen är för herrar vivisektorer någonting så naturligt, att den icke förorsakar dem den minsta förlägenhet.

Den *andra* och i mångas ögon ännu mer afgörande uppgiften, som hr Key meddelade riksdagen, hade följande lydelse:

Den ärade motionären tror, att denna lag (den engelska vivisektionslagen) icke skulle verka något vidare menligt och hämmande på vetenskapen. Hvad säger nu den engelska erfarenheten härom? Jo, den säger *alldeles enstämmigt*, att *forskningen inom det medicinska områdets snart sagdt alla grenar är för närvarande hämmad, qväfd eller dödad i England*. Vid den stora världskongressen hade Englands förnämste män inom läkarevetenskapen till uppgift att redogöra för de olika vetenskapsgrenarnes framsteg och ställning. Bland desse män finna vi den utmärkte chefen för Englands helsovård, Simon, farmakologen

Fraser och fysiologen Forster. Greenfield hade afgifvit ett särskildt yttrande, som framfördes af Fraser. Jag skall icke besvara med att ordagrant läsa upp hvad de alla i sina redogörelser yttrade; mer sammanfattningen af alla deras utlåtanden lyder enstämmigt så, att *under nuvarande förhållanden, med nu gällande vivisektionslag, är den själfständiga forskningen i England qväfd och så godt som omöjliggjord.*»

Det är verkligen icke lätt att finna ett lämpligt uttryck för att beteckna detta rent af vidunderliga påstående. För att bestyrka det samma har hr Key också ingenting annat att åberopa än vittnesbördet af fyra vivisektorer, som här vittna i egen sak, och hvilkas trovärdighet för öfrigt icke stärkes genom vivisektionens bekanta ledande grundsats, att ändamålet helgar medlen. Men *mot* detta vittnesbörd står *det obestriddliga faktum*, som för de flesta här närvarande är väl bekant, att enligt den engelska lagen tillståndsbref kan gifvas åt alla kompetenta personer att företaga hvilka vivisektioner som helst, och *vidare det lika obestriddliga faktum*, att dylika tillståndsbref i England utdelas med så frikostig hand, att man från flera håll hör klagas, att vivisektionslagen sålunda förlorat en stor del af sin ursprungligen åsyftade betydelse. Vi hafva här fullt officiella handlingar att stödja oss på. Af de utaf vederbörande inspektörer offentliggjorda årsberättelser framgår: att i England och Skotland tillståndsbref af ifrågavarande slag eller s. k. licenser, varit utfärdade år 1881 för 33 personer, år 1882 för 38, år 1883 för 42 och år 1884 för 44, således i oafbrutet stigande antal; vidare att många bland dessa personer erhållit särskildt bemyndigande att verkställa vivisektioner, *dels* utan att behöfva döda djuren före uppvaknandet ur bedöfningen och *dels* utan att alls behöfva bedöfva dem; samt slutligen att bland de vetenskapsmän, som erhållit tillståndsbref, ungefär en tredjedel — 7 under år 1881, 14 under 1882, 16 under 1883 och 12 under 1884 — icke begagnat sig af den medgifna rättigheten. Hvad visar väl detta, om ej att vivisektionslicenser utdelas snarare i alltför stor än i alltför ringa omfattning? Hr Key förmäler, att »Greenfield, som gjort framstående undersök-

ningar genom okulering, framför allt af mjeltbrandsgift, hvilket i en Pasteurs hand visat så lysande resultat», sagt sig hafva nödgats upphöra med sina forskningar i följd af den engelska vivisektionslagen »samt det krängel och bråk, som i sammanhang med den uppstått». Denna uppgift är i flera hänseenden märkvärdig, först och främst derföre, att den vederlägger hvad hr Key med den ville bevisa. Ty om det är sant, att Greenfield gjort framstående undersökningar medelst okulering af gifter, så följer deraf, att han *verkligen haft* sådant tillstånd, som nu är i fråga, och att, om hans begäran att få fortsätta med dessa experiment blifvit afslagen, sådant måste hafva haft sin särskilda anledning, möjligen den, att han gjort sig skyldig till missbruk, men ännu sannolikare, att detta mjeltbrandsgift, som i en Pasteurs hand visat så lysande resultat, deremot i hr Greenfields icke visat andra än odugliga eller vilseledande. Men för öfrigt har Greenfield ju aldrig sagt, att tillståndsbref blifvit honom förnekadt, utan endast, att han ej velat underkasta sig det krängel och bråk som uppstått i följd af vivisektionslagen. Hvad är det då för krängel och bråk, som denna lag medfört och öfver hufvud kan medföra? Jo, endast skyldigheten att begära tillstånd och att underkasta sig en inspektion, som lär vara mycket öfverseende och sällan ifrågakomma. Skulle man väl då kunna tro, att en vetenskapsman, som är lifvad af uppriktigt nit för sin sak, skulle afstå från viktiga — eller åtminstone i hans egna ögon viktiga — forskningar endast derföre, att han måste göra sig det obetydliga besväret att ingifva en ansökning till regeringen — ett besvär, som ju tusentals andra människor utan tvekan underkasta sig för de obetydligaste enskilda intressen — eller *endast derföre* att han funne det förnärmande för sin värdighet att öfver hufvud behöfva anhålla om tillstånd? Ja, så otroligt det än må synas, lär detta verkligen vara förhållandet. Vi hafva bekännelsen härom ur vivisektorernes egen mun. Vivisektorn Forster har öppet sagt, att *ett betydligt antal personer vägra att underkasta sig hvad de anse för en chican eller vilja icke*

*underkasta sig de trakasserier, som åtfölja en ansökan.*¹⁾ Hvem är det då, som dödat forskningen i England, om det annars hade någon skynt af sanning, hvad hr Key derom berättar? Jo, just vivisektorerna sjelfve. De kunna vackert tala om den »hårda nödvändigheten» att höra och se de pinade djurens jemmer och lidanden; — några tillstå dock utan omsvep, att sådant icke det minsta besvärar dem — de kunna äfven vackert tala om »forskningens passion», som icke låter hejda sig af något hinder, vore det ock lagens uttryckliga förbud; men om det blott gäller det obetydliga besväret — eller hvad vivisektorerna kalla förödmjukelsen — att hos regeringen begära ett tillståndsbref, då rygga de genast tillbaka, och då föredraga de att i stället hämma och förqväfva forskningslusten. I alla händelser är det en uppenbar orimlighet att påstå, att den engelska lagen dödat forskningen, därför att en eller annan vivisektor, utan tvifvel på goda skäl, fått sin begäran afslagen. Att bland ett stort antal försöksmakare det skall finnas någon eller några, som missbruka vivisektionen, är så godt som sjelfklart, och att vederbörande då tillämpa lagen för att förhindra sådant, är helt enkelt deras pligt. Men det är så långt ifrån, att forskningen — jag menar just den på vivisektionen grundade forskningen — blifvit förqväfd eller dödad i England, att tvärtom, såsom ofvan blifvit med officiella siffror visadt, antalet af privilegierade vivisektorer med hvarje år ökats, och att långt flere erhållit tillståndsbref, än som begagnat sig af dem. Hr Keys uppgift är således äfven i detta fall, liksom förut i afseende på Lawson Tait, rena motsatsen till sanningen.

Vidare meddelar hr Key, att vid 1881 års kongress i London 3,200 läkare på Prof. Virchows förslag »*enhälligt*» förklarade vivisektionen nödvändig för de medicinska studiernas framsteg, och att läkarekonsten står till den i en ytterst stor förbindelse, samt att den icke kan undvaras». Hvad *enhälligheten* angår, så visste hr Key mycket väl, att den icke

1) Se greve Björnstjernas anförande i riksdagens protokoll n:o 42 sid. 30.

var fullständig, då bland kongressens medlemmar befunno sig Lawson Tait, Hoggan m. fl., som långt förut hade offentligent uppträdt mot vivisektionen, ehuru de af lätt insedda skäl vid detta tillfälle icke ansågo det löna mödan att vidare yttra sig i den saken. Men äfven om enhälligheten i åsigt beträffande vivisektionens nytta hade varit fullständigare än den var, så hade den ändå i hufvudsaken ingenting bevisat. Hvarje bildad människa känner, att det fans en tid — och en ganska lång tid — då inquisition och tortyr *enhälligt* af »fackmännen» förklarades outhärlig för religionen och den borgerliga rättvisan. Det har öfver hufvud icke funnits *någon* villfarelse, huru dåraktig den ock varit, som icke, så länge den var på modet, enstämmigt ansågs för sanning eller till och med för höjden af vishet. Men förr eller senare uppstår någon, som skakar den blinda tron, och efterhand öppnas ögonen på allt flere. På samma sätt har det gått äfven i afseende på vivisektionen. För icke fullt 8 år tillbaka kunde medicinska fakulteten i Zürich på fullt allvar påstå, att »yttranden, som skulle innefatta, att vivisektionen ej vore outhärlig för den medicinska vetenskapen; aldrig blifvit fälda af fackmän, utan uteslutande hörrörde från personer, som voro främmande för forskningen, och hvilkas namn för öfrigt voro obekanta». Nu har man emellertid att åberopa ett mycket stort antal fackmän, som uttalat sig emot vivisektionen, och många bland desse äro män, som vunnit ryktbarhet öfver hela den civiliserade världen. Herr Key har sjelf omnämnt Lawson Tait, Charles Bell, Fergusson, Holst och Hyrtl. Han förbigick dock alldeles Nélaton, Watson, Wilkinson, Clarus, Heusinger, Blatin och Roche, ehuru motionären uttryckligen hade anfört dessa namn, till hvilka för öfrigt ytterligare kunna läggas Arno Heydenreich, Miraglia, Gryanowski, Hoggan, Strauss-Dürkheim, Legallois, Walker, Mac Ilwain, John Clarke och många andra. Det visar sig alltså, att vivisektionens motståndare inom fackmännens egen krets oupphörligen tilltaga i antal, och att den, som numera vågar beskylla dem för bristande sakkännedom, derigenom endast blottar sin egen okunnighet.

På sådana uppgifter grundade nu hr Key sitt påstående, att någon lagstiftning i syfte att underkasta vivisektionen inskränkning och kontroll vore i Sverige alldeles obehöfzig. Vi hafva redan sett, huru det förhåller sig med grunderna, låtom oss nu se, hur det förhåller sig med följden! Hvad är det väl, som öfver hufvud kan erfordras, för att en lagstiftningsåtgärd skall anses behöfzig? Jag förmodar, att dertill ej fordras mera, än att någon eller några behöfva skyddas mot orättvisa eller obarmhertighet. Ingen opartisk människa lär förneka, att vivisektionen i och för sig är en vederstygglig förening af orättvisa och obarmhertighet. Redan detta vore nog för att påkalla lagstiftningens åtgärd till att inskränka och öfvervaka den samma. Men dessutom är af vivisektorerne sjelfve medgifvet, att grymheter dervid *ofta* begås, t. ex. att man ofta underlåter att bedöfva djuren — i Sverige uppgår antalet af sådana fall, enligt hr Keys meddelande, till 5 % af alla experiment tillsamman tagna — vidare, att man mycket ofta (äfvén i Sverige) använder Curare för att sätta djuren ur stånd att röra sig och gifva uttryck åt sin smärta; ja, att man till och med experimenterar öfver sjelfva smärtan, hvilket utan tvifvel måste betraktas såsom en alldeles oförsvarlig obarmhertighet. Och dessa senare experiment tillhöra icke blott, såsom hr Key vill låta förstå, främmande länder och länge sedan förflutna tider, utan de äro specielt en af den nyaste vivisektionens uppfinningar, som mycket snart vann efterföljd äfvén hos oss. Men äfvén om i vårt land inga grymheter eller missbruk af vivisektionen någonsin förekommit, så vore ändock ett lagligt förbud och laglig kontroll mot sådana fullt befogade och af behofvet påkallade. Lagen är icke blott ett uttryck för hvad lagstiftaren anser för rätt; den inverkar tillika i ofantlig grad upplysande och vägledande på det allmänna rättsmedvetandet. Hvad lagen belägger med straff, anser man för orätt, och hvad lagen icke belägger med straff, anser man för tillåtet och oklanderligt. Kommer då härtill, att vissa personer, i följd af sitt yrke eller sin samhällsställning, hafva ett särskildt intresse i att vissa från moralisk synpunkt brotts-

liga handlingar betraktas såsom oklanderliga, så är det så mycket nödvändigare, att lagen för sådana fall klargör rättsmedvetandet. Ingenting kan därför vara mer förvånande, än att flere bland riksdagens medlemmar, och bland dessa äfven juridiskt bildade män, kunde motsätta sig en vivisektionslag på den grund, att »en lagstiftning endast för vissa medborgare eller personer, som utöfva ett visst yrke, bör anses förkastlig». Det är tvärtom en af lagstiftningens *grundsatser*, att man genom särskilda straffbestämmelser bör å ena sidan stärka skyddet för dem, som ej sjelfve förmå skydda sig, samt å andra sidan verka mera afskräckande på dem, som genom speciela förhållanden lättare än andra kunna missbruka sin ställning och äro mer än andra skyddade för upptäckt, då de handla orätt. Den svenska strafflagen lemnar härpå många exempel (18 kap. §§ 6 och 12; 20 kap. § 4, mom. 2, § 5, mom. 1; 25 kap. § 13 och flerstädes). Det finnes uppenbarligen icke något skäl, hvarför man af artighet eller undfallenhet för vivisektorerne skulle underlåta att äfven på dem tillämpa denna grundsats, och det är så mycket obegripligare, att man kunnat finna någon betänklighet härvid, som flere fysiologer sjelfmant yrkat på inskränkning af vivisektionen, och Prof Virchow sjelf vid 1881 års läkarekongress, under »enstämmigt bifall», så väl i sitt eget som i sina yrkesbröders namn förklarade, att »missbruk af vivisektionen böra straffas» och att »fysiologerne icke hafva något emot att hvarje försök ställes under offentlig kontroll». Hvad vivisektorerne sjelfva anse för rätt och äro villige att medgifva, det är helt visst icke för mycket begärdt från vår sida och kan omöjligen lända till skada för forskningen. Men så ifrigt denna kongress annars åberopas såsom afgörande auktoritet, när dess vittnesbörd befinnes gynsam, tvekar man dock ej att alldeles förkasta det, när det icke passar för ändamålet.

I sjelfva verket kan man, då man genomläser den vid riksdagen förda diskussionen i vivisektionsfrågan, svårligen värja sig för det intrycket, att flertalet af dem, som yttrade sig till den oinskränkta vivisektionens förmån, hade

fattat sitt beslut på förhand och föga frågade efter, huru de motiverade sin mening, då de i alla fall voro förvissade, att de skulle tillhöra den segrande parten. Öfver hufvud synas de hafva tänkt, att, om någon nytta kan hemtas af vivisektionen — och att detta vore möjligt trodde de sig på fackmännens försäkran hafva anledning antaga — så måtte det gå med offerdjuren huru som helst. Det är den gamla kända grundsatsen, att *ändamålet helgar medlen*, hvartill jemnbördigt sluter sig äfven *den*, att *andras smärtor äro lätta att fördraga*. Visserligen yttrade äfven några bland vivisektionens vänner ett visst deltagande för djuren och talade mycket om det djurplågeri, som bedrifves *utom* vetenskapens pinokamrar. Det vill dock synas, som om deltagandet för de djur, som icke pinas efter konstens regler, till största delen hade förqvåft deltagandet för de öfriga. En af desse talare yttrade nemligen bland annat: »kolossala grymheter utöfvas på mycket närmare håll och allra mest i våra kök; *der hafva vi sjelfva källan till grymhet mot djur*.» Huru helst man må tyda detta onekligen något dunkla påstående, så torde icke ens vivisektorerna vilja instämma deri; och när talaren omedelbart derefter tillägger: »må de kärleksfulla menniskor, som ifrå mot vivisektionen, börja med sina egna personer», så torde hvar och en, som icke är afgjordt partisk, medgifva, att en sådan begäran är alldeles obefogad, och att denna uppmaning rätteligen bort ställas till dem, som ifrå *för* vivisektionen, och icke till dem, som ogilla de pinsamma djurexperimenten, och som för visso lika nitiskt som trots någon ifrå och arbeta mot allt annat djurplågeri också. Den ärade talarens lifliga deltagande för de djur, som icke undergå vetenskaplig behandling, är i alla händelser något svårt att förstå, då han äfven motsatte sig den vid samma riksdag väckta motion, som afsåg att just åt dessa djur bereda ett verksammare skydd än hittills.

Det var emellertid visst icke alla, som gjorde någon min af att hysa medlidande med de varelser, som en ryktbar skald kallat »våra omyndiga bröder». Herr Key yttrade sig i detta hänseende på följande sätt:

»Lifvet är hårdt och kampen för tillvaron är hård; det ena djuret lefver på det andras bekostnad. Äfven vi människor äro hänvisade dertill (?). Träder jag blott ingen annans rätt för nära, och får jag lust att äta upp ett djur, så tager jag dess lif, och detta för visso icke alltid på det minst pinsamma sätt. Får jag lust att kläda mig i dess pels, så dödar jag det. Jag får den nycken, att jag vill smycka mig med en skinnpels, och hundratals af dessa skogens små oskyldiga och vackra varelser få offra sina lif för att tillfredsställa min nyck. För grannlåts skull använder jag djuren så mycket jag vill. Och sedan för nyttans skull!»

Man kan ej gerna uttala sig med större öppenhet och på ett mera obesväradt sätt gent emot logik och moral. Lifvet är hårdt, och kampen för tillvaron är hård, säger hr Key, och *derföre*, menar han, hafva vi människor all rätt att underkasta djuren gränslösa qval, *icke blott* om det gäller tillfredsställandet af våra ofafvisliga behof, *utan äfven* för att tillfredsställa våra minsta nycker, ja, till och med för blotta nöjets skull, således också för grymhetens egen njutning, ty äfven grymheten är för mången en verklig njutning. Att sådana åsikter fullkomligt passa för en vivisektor, lärer ingen bestrida. Också begagnar hr Key, betydelsefullt nog, subjektet »jag» och säger icke uttryckligen, att hans uppfattning är den allmänt gällande. Så är dock tydligen hans mening; men denna mening är afgjordt i hög grad felaktig. Visserligen finnes det rätt många människor, som icke göra sig samvete af att för sina nyckers eller sitt nöjes skull pina djur huru mycket som helst, men det finnes väl knappt någon *tänkande* människa, som anser eller kan anse sådant för *rätt*. Det finnes lyckligtvis redan många — och man har anledning hoppas, att de efter hand skola blifva allt flere — som öfver hufvud äro af den åsigt, att människan väl har naturligt rätt att, så lindrigt som möjligt, döda de djur, som hon för viktiga ändamål behöfver döda — desto hellre, som doden i och för sig icke är något ondt för djuren — men att det ovilkorligen är både grymt och förnedrande att för sitt nöjes skull pina någon enda lefvande varelse. Onekligen är det en viktig,

fastän mycket sorglig, upplysning, som hr Key här lemnat oss om vivisektorernes uppfattning af människans rättigheter öfver djuren; men ingenting kan mera tydligt ådagalägga, att en lag till inskränkning och kontroll öfver vivisektionen är en ren nödvändighet. Det torde också kunna anses för högst sannolikt, att, om här på jorden funnes ett slägte af varelser, som stode lika långt öfver oss människor, som vi stå öfver djuren, och om desse varelser funne nyttigt för sin egen räkning eller intressant i vetenskapligt hänseende att äfven anställa vivisektioner, — det är högst sannolikt, att både hr Key och de, som tänka lika med honom, skulle med känsla och öfvertygelse ifrå för en lag, som inskränkte dessa försök till det minsta möjliga, och som för säkerhets skull äfven föreskrefve en vaksam kontroll öfver dem, framför allt om våra öfvermenschliga bröder hyste den öfvertygelsen, att de vore berättigade att pina oss huru mycket de ville, *till och med för blotta nöjets skull.*

Fråga vi oss nu, hvilka de skäl voro, som i främsta rummet afgjorde sakens utgång vid riksdagen, så visar diskussionen, att de voro följande:

1) Den i England gällande vivisektionslagen har derstädes helt och hållet tillintetgjort den medicinska forskningen.

2) De personer, som påstå, att vivisektionen är för läkarekonsten umbärlig, äro antingen okunniga eller otillförlitliga.

3) Kolossala grymheter mot djur föröfvas äfven *utom* vetenskapens tortyrkamrar, och så länge detta är förhållandet, bör man låta de vetenskapliga grymheterna obehindradt fortgå utan någon som helst inskränkning eller kontroll.

4) En lagstiftning, som endast afser vissa personer eller särskilda yrken, är obefogad och förkastlig.

Hvart och ett af dessa skäl vederlades på det fullständigaste i riksdagens båda kamrar. Jag beklagar, att tiden ej tillåter att nu återgifva de kraftiga, sanna och värtaliga ord, som i Första kammaren yttrades af herrar Berg och Casparsson, Frih. Klinckowström, Grefve Strömfelt och vice Talmannen, samt i Andra kammaren af motionären sjelf, Grefve Björn-

stjerna, af Herr Lindmark, Grefve Sparre, samt Herrar Fredenberg och Hedin. Jag tror, att hvar och en, som utan att vara intagen af förut fattade meningar genomläser desse talares anföranden, skall känna sig i högsta grad förvånad öfver, att frågan ej fick en helt annan utgång. Hvad som yrkades i motionen var ju ingenting annat, än att vivisektionen måtte så mycket som möjligt inskränkas och underkastas lämplig kontroll — om något afskaffande af djur-experimenten eller någon sådan inskränkning af de samma, som skulle kunna skada den vetenskapliga forskningen, var icke ens fråga. Till stöd för detta yrkande kunde åberopas — och åberoropades äfven — att en lag i enahanda syfte redan under många år varit gällande hos ett folk, som måhända mer än något annat är känt för att i sina offentliga handlingar låta sig ledas af det praktiska förståndet och icke af ögonblickets känslor. För samma yrkande talade vidare Prof. Virchows ofvan anförda, af 1881 års läkarekongress enhälligt gillade förklaring. För samma yrkande talade ytterligare, att äfven Sveriges vivisektorer sagt sig i hufvudsaken sjelfmant iakttaga alla de föreskrifter, som den föreslagna lagen skulle innehålla. Riktigheten och lämpligheten af dessa föreskrifter var således från alla håll erkänd, och äfven 1881 års svenska riksdag hade ganska tydligt uttalat sig i enahanda syftning. Under sådana förhållanden måste det ju förefalla nästan oförklarligt, att Grefve Björnstjernas förslag icke erhöi stor och afgörande pluralitet. Också torde det knappt kunna betviflas, att vågskålen mången gång lutade till förmån för det samma; men sedan Herr Key på det för honom egendomliga sätt »visat», att vivisektionens inskränkande och öfvervakande icke blott hämmat utan rent af dödat den medicinska forskningen i England; sedan han derefter nedsablat Lawson Tait och »visat», hur okunnig och fullkomligt otillförlitlig denne falskeligen beprisade man är; sedan han vidare »visat», att Claude Bernard och Hyrtl sagt hvad de icke menat och menat motsatsen till hvad de sagt; och sedan Herr Key slutligen redogjort för nyssnämnde vetenskapsmäns sinnesstämning,

hvilken i närvarande fall gjorde dem otillräkneliga; — så var naturligtvis allt motstånd fruktlöst och utgången kunde ej blifva någon annan än hvad den blef.

Men just de grunder, hvaraf detta resultat bestämdes, gifva berättigad förhoppning, att utslaget skall varda upphäfdt, när vittnesmålen hunnit pröfvas. Då vi erinra oss, att i Första kammaren minoritetens röster utgjorde 32 mot majoritetens 60, så måste denna förhoppning vinna ökad styrka. Det har under långa tider sett vida sämre ut för mången sak, som sedan till mensklighetens nytta och heder gått segrande fram. Men äfven om motståndet denna gång varit större, och oakadt det kom från flera och andra håll, än man skäligen kunnat vänta, så följer deraf ingalunda, att vårt arbete varit förgäfvat, det följer endast, att vi måste arbeta ännu kraftigare. Inquisitionen och tortyren räknade under sin blomstringstid ännu flere anhängare än i våra dagar vivisektionen, och de förras förmenta oumbärlighet var långt mera allmänt erkänd; men de föllo ändock för en stigande upplysning, när den stora allmänheten slutligen fått veta, hvad som föregick i pino-kamrarne, och när hon tillika fått veta, att de jemmerfulla upp-täckter, som der frampressades, lika ofta eller oftast voro vilseledande. På samma sätt skall äfven vivisektionen falla, när en bättre upplysning hunnit spridas. Det är för detta mål vi närmast hafva att arbeta, och våra motståndare kunna vara förvissade, att vi ej skola förtröttas i vårt arbete.

Vi hafva nu tagit en öfversigt af de nyaste tilldragelserna på vivisektions-stridens område och särskildt af de senaste inläggen i den offentliga diskussionen angående detta ämne. Det återstår emellertid att omnämna ett ytterligare sådant från den nyligen hållna läkarekonferensen i Köpenhamn. Prof. Virchow yttrade då bland annat, att det är vivisektionen, som skall lösa lifvets stora problem, och att den grad, hvori ett folk ärar och omhuldar vivisektionen, bestämmer graden af dess andliga utveckling öfver hufvud. Men denna uppfattning, som vill gifva sig utseende af en viss djupsinnighet,

är i grunden både osann och ytlig. Det är först och främst icke sant, att lifvets problem någonsin skall kunna lösas genom fysiologiska experiment, lika litet som att man, genom att huru noga som helst undersöka en maskin, skulle kunna lära känna den, som styr och beherskar maskinen. Det är vidare på en gång ytligt och inskränkt att underkänna värdet af hvad historien, hvad filosofien, hvad konsten, hvad hvarje människas egen inre erfarenhet lärt och kan lära om lifvet, dess krafter och förmögenheter, dess sträfvanden och strider, dess qual och fröjder. Allt hvad fysiologien kan lära oss, är *huru den kroppsliga maskinen verkar*; men hvad kan den lära oss om lifvets mål och bestämmelse, om dygd och last, om moralisk förbättring och försämring? Intet. Och det är ej nog, att vivisektions-fysiologien — som gerna vill kalla sig »vetenskapen», liksom finnes ingen annan vetenskap till — icke kan gifva någon förklaring öfver lifvets innersta och högre betydelse; den måste, för att vara konsekvent, rent af förneka, att lifvet ens har någon sådan. Det resultat, hvartill fysiologien måste komma och verkligen kommit i dessa frågor, är redan uttaladt af den ryktbare vivisektorn Du Bois Reymond, som öppet förklarar att från den ståndpunkt, som nämnda vetenskap intagit, är ingen sann kunskap, således ännu mindre någon vetenskap, möjlig. Så har den löst och så måste den lösa lifvets problem från den intellektuella sidan.

Och från moralens, från den egentliga kulturens sida, är resultatet lika tomt och fruktlöst, men ännu mera förderfligt. Den grundsats, på hvilken man ytterst stöder vivisektionens förmenta rätt, är *kampen för tillvaron*. Men detta är helt enkelt den krassa egoismens, den råa styrkans grundsats. Man talar om den med stolthet såsom om en af fysiologiens nyaste och märkvärdigaste upptäckter, och märker icke, att det är den ursprungliga vildhetens moral, som denna vetenskap sålunda tillegnat sig. Sedan urminnes tider har civilisationens arbete gått ut på att i kampen för tillvaron införa rättvisa och barmhertighet såsom ledande och styrande magter, samt att allt mera utsträcka lagens skydd äfven till de svagaste.

Det är en ära för vårt århundrade att hafva utsträckt detta skydd äfven till »våra omyndige bröder». Den äkta kulturens grundpelare är den sanningen, att alla lefvande och kännande varelser utgöra ett stort organiskt helt, och att *de* bland dessa, som fått förnuftets gåfva, hafva fått den för att främja *allas* väl. Nu vill man införa en annan kultur, som hvilar på kampen för tillvaron *utan rättvisa och utan barmhertighet*, och som i sina följder måste leda till ett *allas* krig mot alla. Det är *vivisektionens kultur*. Men egentligen är den, såsom vi redan nämnt, den åter inbrytande vildheten, nu icke längre såsom den ursprungliga, till största delen omedveten och så till vida otillräckelig, utan fullt medveten, afsigtlig, metodisk, och derigenom långt farligare och, menskligen taladt, ohjelpelig, om den får taga öfverhand. Låtom oss därför af alla krafter bekämpa denna kultur! *Icke att lefva, utan att lefva rätt* är det högsta. Icke kampen för tillvaron, utan kampen för det rätta är människolifvets mål. Det är vår grundsats. Det är den kultur, för hvilken vi arbeta. Den är, såsom man lätt finner, rena motsatsen till vivisektionens; men det torde vara lätt att se, hvilkendera som är ädlast och mest i stånd att lyckliggöra världen.

Jag har nu slutat mitt föredrag, som redan blifvit allt för långt, och — hvad värre är — ändock måst förbigå mycket, som kunnat och bort sägas. Men mitt syfte vid detta tillfälle har endast varit att lemna en redogörelse för de nyaste tilldragelserna på det fält, der vi ansett oss af en dyrbar pligt manade att uppträda. Det är icke vårt fel, att detta fält blifvit en stridens tummelplats. Vårt mål är friden, och när en gång våra grundsatser vunnit erkännande af lagen, då — men först då — skola vi med glädje nedläggga våra vapen.

Om de senaste tilldragelserna i Danmark på vivisektionsstridens område.

Meddeladt af

J. Chr. Lembcke.

Innan jag inlåter mig på mitt egentliga ämne, skall jag begagna mig af tillfället att uttala min och åtskilliga mina landsmäns beundran öfver den energi, den värme och den talang, som af våra ärade svenske bröder och liktänkande utvecklats under det nu förflutna året. Med spändt intresse erforo vi, att frågan om vivisektionens begränsning skulle komma före i den svenska riksdagen, och då vi från svenska vänner emottogo referat af de tal, som under denna debatt hållits, glädde vi oss af hjertat öfver så många varmhjertade och sakkunniga anföranden från våra meningsfränders sida. Att det var med blandade känslor vi läste riksdagsförhandlingarna, och att vi blefvo smärtsamt öfverraskade af åtskilliga bland de märkliga yttranden, som fälles af våra motståndare, vill jag ingalunda dölja; men det tillkommer icke mig att öfver dessa herrars påståenden öfva någon kritik, huru stark frestelsen till ett slikt försök än kunde vara.

Men fröjdade vi oss öfver förhandlingarna i riksdagen, så blef vår fröjd icke mindre, då vi sågo på hvilket glänsande sätt vår högt ärade ordförande, herr expeditionssekreteraren Nordvall hade bemött det försvar för vivisektionens berättigande, hvarmed en högt ansedd vetenskapsman ur våra motståndares led i en offentlig föreläsning framkommit. Herr Nordvalls logiska och humana redogörelse för vivisektionens förhållande till moralen tilltalar i lika hög grad förståndet och hjertat; de grundsatser, som i denna skrift häfdas, äro i allt väsentligt ovederläggliga och skola fortfara att ega sin giltighet, när våra motståndares kalla, materialistiska teorier — lifdömda redan genom sina egna konsekvenser — redan länge

pläгат nämnas samman med forna dagars förunderliga villfarelser.

När vi sedan hos oss mottogo de lika öfverraskande som glädjande meddelandena om de betydliga belopp, som icke blott vårt samfunds centralkassa, utan äfven de enskilda afdelningarnas kassor hade erhållit som andelar af behållningen från den under hennes kongl. höghet prinsessan Eugenie's protektorat föranstaltade bazaren, och när vi ändtligen med varmt erkännande läste de sympatetiska och klara inlägg i vivisektionstriden, hvarmed Nya Dagligt Allehanda trädde våra motståndare till mötes; då måste allt detta för oss vara ett vittnesbörd om den talang och den värme, hvarmed vår gemensamma sak förfäktas i Sverige, liksom ock derom till hvilken grad Sveriges högsinta folk är emottagligt för de idéer, som vårt samfund representerar.

Å våra danska liktänkandes vägnar lyckönskar jag Eder af hjertat till den framgång, I hafven förstått att genom Edra ihärdiga sträfvanden bereda vår sak under det nu gångna året. Lyckades det också icke att få riksdagens flertal på vår sida, och måste förslaget än denna gång falla; allt tyder dock derpå, att kommande tider skola bringa ett bättre resultat, ty dertill fordras i sjelfva verket intet annat, än att der lysas upp i laboratorierna, så att mörkret icke längre får lof att rufva öfver hvad som på dessa ställen öfvas.

Den danska afdelningen af Samfundet har under det gångna året inskränkt sig till att gratis utdela det af mig redigerade Medlemsbladet 1—3, årsberättelsen samt en del exemplar af brochyren »Vivisektionens förhållande till moralen». Dessutom har en medlem af Samfundet låtit öfversätta Wilkie Collins bekanta roman »Hjerta och vetenskap». Detta är allt hvad som från vår sida företagits, och jag tror mig kunna våga säga, att under förhandenvarande förhållanden en sådan passivitet varit det enda rigtiga.

Mina ärade åhörare erinra sig helt säkert, att den internationella läkarekongressen var samlad i Köpenhamn i medio af Augusti. Det var långt förut bebådadt, att flera af vår

tids ryktbaraste experimentatorer bland fysiologerna skulle vid denna kongress infinna sig, och det låg därför för oss ganska nära till hands att afvakta, huruvida dessa herrar skulle gå angreppsvis till väga gent emot oss och våra liktänkande. Sådana angrepp företogos ju också mycket riktigt af tvenne af kongressens koryféer, professorerna Panum och Virchow, och det var så långt ifrån, att de läto vänta på sig, att man till och med fann det nödvändigt att låta angreppen framkomma vid sjelfva det högtidliga öppnandet af kongressen. Att angreppet gjordes, och att det framkom just den nämnda tidpunkten, anser jag för ett särdeles glädjande tecken; ty detta bevisar i sjelfva verket, att våra motståndare erkänna, det våra sträfvanden hos den tänkande och bildade delen af allmänheten vinna så mycken terräng, att det nu icke längre går an att ignorera dem eller bemöta dem med ett pojaktigt raljerande. Men å den andra sidan fingo vi ändock icke öfverskatta vår styrka, som ännu långt ifrån vunnit en sådan tillväxt, att vi med någon som helst utsigt till att blifva hörda kunde tänka på att framkomma med ett bemötande, så länge kongressen varade. Derför ha vi hittills tegat, dock utan att därför ha uppgifvit tanken på att taga till orda, så snart sinnena ha kommit mera till ro och stämningen blifvit något mera nykter. Det kan ju nemligen icke nekas, att feststämningen i Köpenhamn under läkarekongressen var temligen hög så väl hos värddar som hos gäster. I betraktande af att kongressmedlemmarnes tid var mycket upptagen af festligheter och utflygter för att icke tala om de allvarliga spörsmål, som voro sammankomstens egentliga mål, hvilket hopp torde vi då kunna hysa om att man skulle få tillfälle att öfverväga de invändningar, som vi måhända funno oss föranlättna att göra. Den ärade församlingen här inser lätteligen, att vi nödvändigtvis måste förhålla oss passiva, efter som det måste vara oss klart, att hvarje protest under dessa omständigheter skulle vara spild möda.

Den officiella berättelsen om kongressen kommer naturligtvis att låta vänta på sig ännu en tid, och man är därför

hänvisad till referaten i de offentliga bladen. Enligt dessa referat yttrade sig Panum sålunda:

Hvilka skäl de särskilda folken än måtte hafva att bekämpa hvarandra inbördes, så böra de ändock städse sluta sig samman som bröder i allt hvad som angår vetenskapens främjande; kampen bör upptagas med samma energi mot de råa krafter, som visa sig fiendtliga mot menskligheten, *och mot de fiender till vår vetenskap*, som gerna vilja jemföra våra sträfvanden med den der babyloniska tornbyggnaden.

Mina herrar! Babels berömda torn måste uppenbarligen ha varit något, som var vår vetenskap högst olik; ty denna har, som I väl veten, sin upprinnelse från himmelen, den har frambragt oförgängliga verk, som gagnat hela världen, och den fordrar offer och blygsamhet af dem, som arbeta i dess tjänst, medan lättfärdig äregirighet, högmod, fåfänglighet, egenkärlek och afundsjuka mellan personer och nationer aldrig kunnat frambringa annat än ett Babelstorn, som snart jennats med marken af samma krafter, som rest byggnaden i höjden.

Virchow, som enligt egen utsago var af Panum utsedd att tala å sina landsmäns vägnar, komplimenterade — enligt »Nationaltidendes» framställning — Panum för hans ihärdiga ansträngningar i de experimenterande vetenskapernas tjänst och lyckönskade Danmark till egandet af en sådan förkämpe för vivisektionens berättigande som Professor Panum. För öfrigt menade han, att »skriket» mot vivisektionen väl icke ljudit med någon synnerlig styrka i Danmark, dock ville han återupprepa, hvad han i London under starkt bifall hade uttalat, *att det skulle tjena som pröfvosten på huru långt en nation hunnit i framåtskridande, att det af den samma allmänt erkännes, att det icke är nog att känna lifvet genom blotta betraktelsen, utan derigenom, att man aftvingar naturen dess hemligheter rörande problemet: att lefva.*

Det förekommer mig som om man vid en fördomsfri kritik af dessa offentliga uttalanden från tvenne så ansedda vetenskapsmän med lätthet skulle finna den röda tråd, som går från det ena till det andra. Man skulle vidare äfven finna ett medgifvande, som vi icke böra underlåta att taga fasta på, för den händelse att man på nytt skulle få

det infallet att förtälja för den stora allmänheten, att vivisektionen öfvas till fördel för den lidande menskligheten.

Det gifves de, som mena, att Panum med sitt tal om »fiender till hans vetenskap» ingalunda velat utpeka vårt nordiska samfund till bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet, och de stödjade denna sin uppfattning på den reflektionen, att Panum ju hvarken är eller kan vara okunnig derom, att vår uppgift så långt ifrån går ut på att motverka vetenskapen eller någon af dess brancher, att vi tvärt emot vilja hafva den obesmittad af sådant, som förnedrar den. Nej, det är alldeles visst, vi bekämpa icke vetenskapen, utan blott en bestämd form, hvarunder den i vår tid mer än någonsin förut bedrifves, och till och med denna form fordra vi ju icke att få upphäfd, utan blott begränsad och underkastad vissa absolut nödvändiga cauteler. Men saken är, att det är just detta, som Professor Panum nu en gång för alla kallar en kamp mot vetenskapen — utan skäl visserligen — men han gör det, och därför må jag också vara berättigad att säga, att han verkligen måttat åt vårt nordiska samfund.

Hvilka andra »fiender» till experimentalphysiologien han måtte hafva tänkt på, är icke lätt att veta; men när sådana motståndare hafva uppdragit en parallel mellan denna vetenskap och Babels — som Panum uttrycker sig — »berömda» torn, då kan jag icke annat se, än att jämförelsen — åtminstone hvad vissa fysiologer beträffar — har ganska mycket för sig. Bibeln berättar ju, att människorna sade till hvarandra: »kommer och låter oss bygga en stad och ett torn, hvars höjd skall räcka upp i himmelen, att vi må göra oss ett namn, emedan vi varde till äfventyrs spridda ut i alla land». Se vi nu på det mål, hvartill åtskilliga vivisektorer sträfva, lyssnar man till Virchow, när han på kongressens första mötesdag säger, att man bör aftvinga naturen dess hemlighet rörande problemet att lefva, ha vi då icke här en ny form för lusten att uppföra ett torn, hvars spets kan nå upp till himmelen? Men Virchow har näppeligen gjort sin vän

Panum någon tjänst genom att avslöja vivisektorernas planer och mål, så som det här skedde.

I en sak måste vi dock obetingadt gifva Professor Panum rätt. När han säger att vetenskapen fordrar offervillighet och blygsamhet af dem, som arbeta i dess tjänst, medan lättfärdig äregirighet, högmod, fåfänga, egenkärlek och afundsjuka aldrig kunnat frambringa annat än ett Babelstorn, ja, då säga vi naturligtvis ja och amen.

Men på grund af denna betraktelse få vi kanske också hoppas, att herrar fysiologer skola visa den blygsamheten och bringa det offret att erkänna det ändamålsenliga uti och finna sig i nödvändigheten af lagbestämmelser, som gifva regler för de fall, hvori, det omfång, hvartill, och de betingelser, hvarunder vivisektionen skulle kunna företagas, och då äregirighet, högmod, fåfänga, egenkärlek och afundsjuka icke böra finnas hos den *sanne* vetenskapsmannen, så menar jag, att en sådan »sann» vetenskapsman nog finner sig uti att erkänna en vetenskapligt bildad kontrollerande myndighet, som näppe- ligen kan komma att uppsätta hinderliga skrankor för andra än dem, som tänka på att lägga grunden till ett nytt Babelstorn.

Se vi sedan något närmare på *Virchows* teori, att profvo- stenen på huru långt en nation hunnit i framåtskridande är den, att man inser nödvändigheten af att aftvinga naturen dess hemligheter rörande problemet: att lefva, och kommer man så ihåg, hvilka grymheter dessa försök att aftvinga na- turen dess hemligheter hafva föranledt, då kommer man ovil- korligen att erinra sig några uttalanden af en annan vetenskaps- man, *Alexander Humboldt*, hvars ryktbarhet knappt torde vara mindre än den, hvaröfver Herr Virchow kan glädja sig. Han säger nemligen: »Grymhet mot djur är en af de mest karakter- istiska laster hos ett rätt och lågt stående folk. Öfverallt, der den förekommer, är den ett säkert tecken till okunnighet och råhet, som icke utplånas genom någon yttre finhet. Grym- het mot djur förhärdar hjertat äfven emot våra likar och är alldeles oförenlig med sann och verklig bildning.»

De Virchowska yttrandena illustreras för öfrigt på ett slående sätt genom en berättelse, som flera franska och engelska tidskrifter och dagblad helt nyligen meddelat rörande några försök, som i bokstaflig mening gingo ut på att »tvinga» lifvets hemligheter fram. De äro skräckfulla i sina enskildheter, men de böra kännas af dem, som vilja vara med om att sätta skrankor för den utsväfvande vetenskapliga experimenteringslystnaden.

En förbrytare, vid namn Campi, blef afrättad i Paris tidigt på morgonen den 30 April detta år. Förbrytarens hufvud och kropp transporterades strax till ingången af kyrkogården i Ivry, der guillotinen offer vanligen pläga begrafvas. Dock, detta var blott för syns skull, nemligen för att uppfylla en lagbestämmelse, enligt hvilken de afrättades lik skola hafva ett slags kristlig begrafning. Campis jordiska kvarlevor fördes nemligen ögonblickligen tillbaka till rue Vauquelin, der den franska vivisektorn Labordes laboratorium är beläget. Emellertid förflöt efter afrättningen en och en half timma, innan fysiologen kom i besittning af liket; men nu spilde han heller ingen tid. På operationsbordet var en frisk och lefvande hund vederbörligen fastgjord med en öppning i halsen, så att pulsådern var blottad; i ådern var anbragt ett rör, försedt med en kran, som stängde för blodströmmen, till dess densamma skulle användas.

Campis hufvud blef ögonblickligen stäldt på bordet, den ena ändan af det i hundens pulsåder (Karotis) anbragta röret blef infördt i den motsvarande arteren på Campis hufvud, kranen blef vriden kring, och nu strömmade hundens blod in i människohufvudet. En minut derefter förlorade ansigtshuden sin gulbleka likfärg, kinderna blefvo röda, läpparne, som voro hopfallna, antogo sin ursprungliga form, och ögonlocken föllo långsamt ned öfver ögonen. Då man antog, att en tillräcklig mängd blod blifvit genom transfusionen införd i hufvudet, lät man en elektrisk ström gå öfver ansigtet, hvarvid man verkligen observerade några ryckningar; men på grund af den för långa tid, som förflutit efter dödens inträ-

dande, misslyckades hvarje försök att medelst användning af elektricitet exitera hjernan att verka på nervsystemet.

Professor Laborde, som i »Revue scientifique» offentliggjort berättelsen om försöket, slutar sin artikel med ett beklagande deraf, att slika försök *icke kunna företagas ögonblicket efter förbrytarens död*, då de i dylikt fall enligt all sannolikhet skulle konstatera riktigheten af mr Brown-Sequards åsigt, att den fysiolog, *som kunde experimentera med en förbrytares hufvud några minuter efter döden, måhända skulle blifva vittne till ett stort och förfärligt skådespel.*

Professor Brown-Sequard i Paris har velat fortsätta Labordes försök på sin egen hund, som var honom tillgifven och mycket väl kände hans röst. Efter att hafva afhuggit hundens hufvud transfunderade han en lefvande hunds blod i det afhuggna hufvudets arterer. Så snart detta var gjort, ropade han sin hund vid namn, och han försäkrar, att djurets ögon öppnades och vände sig emot hans och att der gjordes ett försök att med en vänlig blick besvara professors tillrop — —

Skulle dessa exempel icke kunna tjena till bevis därför, att det gifves råa krafter på sjelfva vetenskapens höjder? Det är emot *dessa och icke emot vetenskapen*, som vi kämpa. Men om en nation inlåter sig på att med allvar och kraft föra denna strid, då främjar den kulturen och gagnar vetenskapen och menskligheten, och det på ett vida bättre sätt, än om den gent emot hr Virchow och hans förderfliga teorier antingen förhåller sig passiv eller kanske till och med låter sig af dem ledas.

I hvilken skärande motsats stå icke dylika experimenter till de principer, som läkarevetenskapen borde och äfven påstås representera! Jag erinrar mig en uppsats i den danska »Illustreret Tidende», författad af en känd och ansedd medicinsk författare, doktor Julius Petersen. Han menar, att de internationella vetenskapliga manifestationernas djupare innehåll är det *humana*, att dessa manifestationer äro att betrakta som uttryck för vår tids sträfvanden att *öfvervinna brutalite-*

ten och i stället hinna fram till en högre human ståndpunkt, en sådan som respekterar hvars och ens rätt, och att särskildt medicinen just borde vara den vetenskap, i hvars väsende ett humant sträfvande i särskildt hög grad inginge. Vi gifva honom i denna hans uppfattning helt och fullt rätt; men huru sorgligt afviker icke den *praxis*, som följes från de teorier, som uppställas! Man vill arbeta på att öfvervinna brutaliteten, man vill sträfva efter att intaga en högre human ståndpunkt, en sådan, som respekterar hvars och ens rätt; och så begagnar man högre organiserade djur — ty värr stundom också människor — som objekt för pinsamma försök; man åtnöjes icke med att dissekera de döda människokropparne, utan gör sitt yttersta för att för en kort stund kalla lifvet tillbaka, utan att man kan beräkna, hvilka lidanden man derigenom tillfogar den kropp, som nu borde få hvila i frid. Hvad annat är väl detta än högsta potensen af brutalitet?

Som redan blifvit anmärkt, är det naturligtvis blott ofullständiga berättelser, som föreligga rörande kongressen och dess förhandlingar; ett och annat af intresse för vårt samfund föreligger dock redan nu i åtskilliga referat. Hit räknar jag meddelandet derom, att man funnit det öfverensstämmande med humaniteten att sända trenne spetälske den besvärliga och ansträngande sjövägen från Bergen ned till Köpenhamn för att förevisa dem inför kongressen. Vi ha förut hört berättelsen om huru som doktor Armaur Hansen experimenterat med spetälske; det förefaller mig, som om transporten af dessa olycklige också vore ett slags experiment, och jag vet, att denna handling väckt indignation hos många.

En kortfattad berättelse i »Hospitalstidende» meddelar, att en diskussion om tuberkolosen inleddes af *Ewald*, med ett mycket långt föredrag, hvilket väsentligen var en lofsång öfver Kochs upptäckt. I skarp motsats härtill häfdade emellertid professor *Jaccoud*, att upptäckten af tuberkelbacillen icke haft den *allra ringaste praktiska följd*. Samma förhållningsregler, som läkarne nu iakttaga, hade de också iakttagit förut, och hvarken för den kliniska eller terapeutiska sidan

af tuberkolosen hade Kochs upptäckt haft någon praktisk betydelse.

Af ganska säreget intresse är en artikel i veckoskriften »Nutiden», som likaledes handlar om kongressen; här heter det:

Det är för öfrigt skada, att en så betydelsefull kongress som den af läkare från alla länder icke beffitar sig om att vinna den stora allmänhetens mera omedelbara och lefvande intresse för en och annan af dess förhandlingar; ämnen af sådant slag skulle vara lätta att finna. Det fins ju dels spörsmål, som de närvarande förhållandena gjort brännande (koleran t. ex.), och dels också sådana, som ligga och glöda hos många lekmän. Jag skall nämna ett exempel på det senare slaget, säger författaren, det är frågan om det berättigade uti vår tids talrika operationer. Medan, som bekant är, den medicinska vetenskapen, hvad botandet af inre sjukdomar angår, just icke på den senare tiden har gjort öfverraskande stora framsteg¹⁾, har kirurgien haft ypperlig vind i seglen och uppnått stora resultat. Emellertid ser det ut, som om den stora lyckan gjort kirurgerna en smula »rasande»; de använda, tyckes det, knifven något för flitigt. Sådan är i alla händelser uppfattningen hos publikum, hvarom man ganska lätt kan öfvertyga sig, och att denna uppfattning icke är rent af gripen ur luften synes bevisadt deraf, att Tysklands berömdaste kirurg på det sista läkaremötet med bestämdhet yttrade sig emot det myckna opererandet och emot hela arter af operationer. I nära förbindelse med detta spörsmål står vidare det om läkarens (och särskildt sjukhusläkarens) myndighet öfver patienterna. Man börjar i temligen vida kretsar att finna, att vederbörande handskas något väl käckt med de sjuke, utan att dessa ha någon aning om eller gifvit sitt samtycke till den risk de derved löpa. Från denna uppfattning uppkommer en del ond blod, som omärkligt kan underminera respekten för och tilliten till läkareståndet, och som det därför skulle vara klokt af en stor läkareförsamling att taga under behandling.»

När författaren, som icke kan beskyllas för att höra till de våra, gör sig till tolk för den misstro emot kirurgerna och lasaretsläkarne som ligger och glöder hos allmänheten, och när han icke mättar åt det eller det *särskilda* landet, utan fast mera syftar på förhållandena öfverallt i alla länder;

¹⁾ Det är framdeles som författaren säger denna i åtskilliga af våra motståndares öron heltvisst temligen obehagliga sanning.

då få hans ord så väl för oss som för en hvar, som vill reflektera öfver dem, en långt gående betydelse. Förefinnes verkligen denna misstro i större omfång, så borde den väl icke sakna all grund; en nyligen utkommen skrift af den engelske läkaren *Stanford Harris*: »Vivisektion and the Treatment of Patients», innehåller åtskilligt, som bestyrker den ofvannämnde författarens mening.

Men när förhållandena utvecklats sig i en så sorglig riktning, kan man då icke med full sanning säga, att denna fara blifvit från vår sida förutsagd såsom den blifvande följden af metoden för den moderna läkarebildningen, der vigten i så hög grad lägges på experimental-fysiologien och det dermed förbundna vetenskapliga djurplågeriet? Är det icke ofta nog uttaladt, att den obegränsade och okontrollerade vivisektionens farliga princip så småningom skall skaffa oss läkare, himmelsvidt olika dem, som vi vant oss vid att betrakta som våra intima vänner, åt hvilkas behandling vi med full tillit och förtröstan kunna öfverlemna våra kära under sjukdomens tunga hemsökelse?

Huru länge skall det då dröja, innan man öppnar ögat för sanningen?

Vi ha börjat att protestera mot det vetenskapliga djurplågeriet, vi ha påvisat, hvarthän det i sina konsekvenser leder; måtte vi nu icke tröttna i striden, utan hvar och en i synnerhet och alla i förening efter yttersta förmåga söka att väcka allmänheten till medvetande derom, att det är af vigt att handla i tid, så vidt det icke snart skall vara för sent. Hofsamhet gifver styrka, och våra fordringar äro hofsamma och måttliga. Vi fordra icke vivisektionens afskaffande, men vi fordra af vetenskapsmännen, att de icke i skärande motsats till hvad som bör vara deras uppgift *främja brutaliteten* i stället för att *motverka* den samma, och att de i sanning sträfva till en sådan högre human ståndpunkt, som respekterar hvars och ens rätt, så väl det värnlösa djurets som den ofta lika värnlösa människans. Jag vågar påstå, att hvarje sann vän af vetenskapen borde *stödja* oss i våra sträf-

vanden och *icke motarbete* oss, och att han just derigenom skulle hålla vetenskapen i ära.

Det är bristen på kunskaper dels om de grymheter, som under vetenskapens namn verkligen öfvas, dels om huru moderata våra fordringar äro, som är orsaken till att åtskilliga afhålla sig från att inträda i våra leder. Jag talar i denna sak på grund af erfarenhet. Det har händt många gånger under samtal med ifriga försvarare af vivisektionen, att dessa med häpnad och afsky hört mina meddelanden om Claude Bernards, Lessers, Wertheims och andra fysiologers förfärliga misshandlingar af djur, och att de derefter erkänt våra kraf på begränsning, lagstiftning och kontroll för fullt berättigade. *Vår* pligt är att icke förtröttnas vid utbredandet af upplysning bland allmänheten, som hålles i okunnighet om sanningen; den allmänna opinionen skall då snart vara på vår sida.

En invändning återkommer ständigt; man säger nemligen: ja, det är i andra länder, som slika hemska saker kunna ske, men här i norden föregår intet sådant. Jag har svarat dertill: vi kämpa för en princip och vilja så länge det är möjligt undvika angrepp på personer, med mindre det gäller sjelfförsvar. Det är icke vårt syfte att väcka afsky för den eller den *personen* men väl för den eller den *handlingen*; till följd häraf framdraga vi ogera inför den stora allmänheten grymma experimenter, öfvade af vetenskapsmän i de nordiska länderna. Detta skall också icke absolut vara nödvändigt, när man blott vet hvad som föregår annorstädes; ty det må väl vara klart för en hvar, att samma experiment, som i dag utföres i Strassburg, Lyon, Wien, Leipzig eller på något annat ställe, i morgon *kan* upprepas vid de nordiska ländernas universiteter; allt beror i detta hänseende på personligheterna, och de vexla. Derföre om det skulle kunna bevisas, att våra nu lefvande skandinaviske fysiologer allesammans befatta sig med grymma experimenter i betydligt mindre skala än deras kolleger i utlandet, så är ändock en lag, som reglerar detta förhållande, sätter gränser för experimenterandet med lefvande djur och inför kontrollanstalter,

Förteckning

öfver

medlemmarne i Nordiska Samfundet

till bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet.

A. Sverige.

Beskyddarinna:

H. K. H. Prinsessan Eugenie.

- | | |
|---|---|
| *Aastrup, Philip, Pastor, Stockholm. | *Bergman, C. A., Prost, Doktor, Winslöf. |
| Adlercreutz, Hedvig, Grefvinna, f. Lewenhaupt, Stockholm. | Bergström, A. M., Inspektör, Hörle. |
| Ahlberg, John, f. d. Kapten, Stockh. | Bergström, Ellen, Fru, f. Hammarstedt, Stockholm. |
| Alexandersson, Aug:a, Fru, Stockh. | Bergström, R., Bibliotekarie, Stockh. |
| Almén, Mimmi, Fru, Örreryd. | Berg von Linde, H., Fru, Källunda, Önnestad. |
| Améen, Julie, Fru, f. Forsberg, Stockholm. | Beskow, Anna, Fru, f. Emanuelson, Stockholm. |
| *Aminson, Henrik, Lekt., Strengnäs. | Beskow, Augusta, Enkefru, Stockh. |
| Amnéus, Clara, Fru, Bjästa. | Beskow, G. E., Hofpredikant, Stockh. |
| Anderson, Anna, Skollärrarinna, Skönberga, Söderköping. | Beyer, Anna, Fru, f. Posse, Stockh. |
| *Anderson, August, Grosshandlare, Göteborg. | Beyer, Hugo, Godsegare, Stockh. |
| *Anderson, Ebba, Fru, f. Gylling, Göteborg. | Björkman, Fredr., Löjtnant, Stockh. |
| *Arfvedson, Robert, Brukspatron, Åstorp, Hedensö. | *Björnstjerna, C. M. L., Grefve, General-Löjtnant, Stockholm. |
| Arfvidsson, Mathilda, Fru, Stockh. | *Björnstjerna, Maria, Fru, Stockh. |
| Arnberg, Anna, Fru, Stockholm. | Borg, Christine, Fru, Helsingborg. |
| Barnekow, Edvard, C. A., Friherre, Kapten, Stockholm. | Bring, J. C., Hofpredikant, Stockh. |
| Barnekow, E., Friherrinna, f. Gyllenkrook, Stockholm. | Bring, Ulla, Fröken, Stockholm. |
| Becker, R. A., Protokolls-Sekreterare, Stockholm. | Brummer, Augusta, Fru, f. af Melin, Stockholm. |
| Beckman, Eleonore, Fru, Sockholm. | Bråkenhjelm, Agnes, Fröken, Björkenäs, Wreda. |
| Berg, C. O., Generalkonsul, Stockh. | *Bucht, Skollärrare, Piteå. |
| Berg, Lina, Fru, f. Sandell, Stockh. | af Burén, Amalia, Fru, Boxholm. |
| *Berggren, Eleonore, Fru, f. Wickberg, Stockholm. | *Bäckman, P. Joh., Rekt, Kristineh. |
| Berglund, A., Bjästa. | Cardon, Kjerstin, Fröken, Stockh. |
| Berglund, Julie, Fröken, Stockholm. | Carlander, C. M., Grosshandlare, Stockholm. |
| Berglund, Carin, Fru, Bjästa. | Carlson, Linnéa, Fröken, Stockh. |
| Berglund, K., Fru, Bjästa. | Cavallin, S., Theol. Doktor, Prost, Skytts, Hvellinge. |
| | Cederman, Rosalba, Fru, Stockholm. |

* Utmärker att ledamotsafgiften blifvit en gång för alla erlagd.

- *Cederschöld, George Louis, Handelsbokhållare, Stockholm.
 Cedervald, G., v., Major, Stockh.
 Cronhjelm, Emelie, Fröken, Stockh.
 Cronvall, Amanda, Fröken, Stockh.
 Cronvall, L. P., Fabrikidk., Stockh.
- Dahl, C. E., Grosshandlare, Stockh.
 Dahl, Rosa, Fru, Stockholm.
 Dahlgren, Anna, Fröken, Stockh.
 Dahlqvist, E. H. W., f. d. Krigsråd, Stockholm.
 Dahlström, Emelie, Fröken, Stockh.
 Dannström, I., Direktör, Stockholm.
 Dannström, Rosa, Fru, Stockholm.
 De la Gardie, Axel, Grefve, Hönemölla.
 De la Gardie, Eleonore, Grefvinna, Maltesholm, Lyngsjö.
 De la Gardie, Elisabeth, Grefvinna, Christianstad.
 De la Gardie, Lotten, Grefvinna, Hönemölla.
 De la Gardie, M. G., Grefve, Landshöfding, Christianstad.
 Deutgen, F., Grosshandlare, Stockh.
 Deutgen, L., Fru, Stockholm.
 *Dickson, M., Fru, f. v. Rosen, Göteborg.
 *Drake, Carl, Kammarherre, Stockh.
 Drake, Maria, Friherrinna, f. v. Vegesack, Stockholm.
 Dynesius, Sofie, Fröken, Bjästa.
- Een, Carl Julius, Borgmäst., Wisby.
 Ekstrand, Anna, Fröken, Helsingb.
 Ekstrand, Hortense, Fru, Helsingb.
 Elfving, L. M., Byggmästare, Stockholm.
 Elfving, Olivia, Fru, Stockholm.
 *Erikson, Ulla, Fröken, Alfta.
- Fagerström, C., Skogsförvalt., Hörle.
 Fahlerantz, Sofie, Fröken, Stockh.
 Faustman, Alma, Fru, Stockholm.
 v. Feilitzen, Louise, Fru, Stockh.
 v. Feilitzen, Otto, Arkivarie, Stockh.
 Fischer, Emelie, Fru, Skönberga, Söderköping.
 *Fock, Axeline, Friherrinna, f. Fries, Stockholm.
 Fock, Louise, Fröken, Jönköping.
 Fock, Malin, Fröken, Stockholm.
 Forsgren, Carolina, Fröken, Stockh.
 Forsséen, Christine, Fru, Bjästa.
- Fosser, Charlotte, Fru, Halleby.
 Fosser, Ingeborg, Fröken, Halleby.
 Frankenfeldt, Fröken, Stockholm.
 *Fredenberg, Alarik, Kapten, Sala.
 *Friberg, Maria, Fröken, Stockh.
 Friberger, Charlotte, Fru, Kättilstorp, Käckhem.
 Frigell, G., Kyrkoh., Stengårdshult.
 Fris, A. A., Theol. Doktor, Prost, Thorshälla.
 Fris, J. A., Fru, Thorshälla.
- Gauffin, Georg, Apotekare, Stockh.
 v. Gegerfelt, Amelie, Frök., Stockh.
 Gernandt, Jane, Fröken, Stockholm.
- Hacksell, J. F. Th., Provinsialläkare, Strengnäs.
 Hagelin, J. P., Bruksegare, Stockh.
 Hagelin, Lotten, Fröken, Stockh.
 *Hamilton, Louise, Grefvinna, f. Beckfriis, Ovesholm.
 Hammarstedt, Fredrique, Fru, f. Unge, Stockholm.
 Hammarstedt, G., Kyrkoh., Stockh.
 Hanson, Charlotte, Fru, Wexiö.
 Hanson, O. G., Handlande, Wexiö.
 v. Haxthausen, Aurore, Fru, Stockholm.
 v. Haxthausen, F., Legations-Sekretäre, Stockholm.
 *Hebbe, Signe, Fröken, Stockholm.
 *Hebbe, Wendela, Fru, f. Åstrand, Stockholm.
- Hedenvall, A. M., Fabriksidkare, Stockholm.
 Hedin, S. A., Filos. Dokt., Stockh.
 *Hedlund, S. A., Boktr., Göteborg.
 *Hellichius, C., Notarie, Stockholm.
 Hellström, C. H., Byggm., Stockh.
 Hermelin, Mathilda, Friherrinna, f. Cronhjelm, Noor, Knifsta.
- Hierta, Dina, Friha, Främmestad.
 Hierta, F. P., Frih., Främmestad.
 Hierta, Per, Upsala.
 Hierta, Thea, Fru, Upsala.
 Hjeltström, Sofie, Fröken, Bjästa.
 Holmgren, A. M., Grossh., Stockh.
 Huss, Johanna, Fru, Bjästa.
 Hvasser, Elise, Fru, f. Jacobson, Stockholm.
- Hård, Ellen, Fru, Nissafors.
 *Hägg, Johanna, Fröken, Wisby.
 *Hägg, Victorine, Fröken, Wisby.
 *Hökerberg, A., Direktör, Stockh.

- Jacobson, F., Bruksdispon., Stockh.
 *Janson, O., Kamererare, Stockh.
 Jehander, C., Ingeniör, Stockholm.
 Iggström, Sara, Fru, Bjästa.
 Isberg, Carl, Komminister, Stockh.
 Jungmarker, S., Disponent, Hörle.
- *Kerfstedt, Johannes, Pastor, Upsala.
 *Kjellberg, Isidor, Redaktör, Linköp.
 Kihlberg, O. J., Rektor, Stockholm.
 Kihlberg, Sofie, Fru, f. Sjögren, Stockholm.
- Kistner, S., Fröken, Stockholm.
 *v. Knorring, E., f. d. Kansliråd, Stockholm.
- Kolmodin, Ad., Pastor, Johannelund.
 Kumlien, A., Fru, Stockholm.
 Kumlien, B., Fru, Stockholm.
 Kumlien, Hjalmar, Arkitekt, Stockh.
 *Kylén, Louise., Fru, Stockholm.
- Lagerberg, Caroline, Grefvinna, f. Gnospelius, Stockholm.
 Lagerbjelke, P., Fru, f. Åstrand, Stockholm.
 Lagerlöf, Emma, Fröken, Bjästa.
 Lange, Ina, Fru, f. Forsten, Köpenh.
 Larsson, Virginia, Fröken, Stockh.
 Laurin, Agnes, Fru, f. Rohtlieb, Stockholm.
- *Laurin, Louise, Fru, f. Siljeström, Stockholm.
 Le Moine, H., Thorshälla.
- *Lillicreutz, C. A., Frih., Stockh.
 Lindberg, C. E. J., Hofquartermästare, Stockholm.
- Lindgren, Maria, Fru, Dalarö.
 Lindmark, C. G., Kommend. Stockh.
 Lindström, Aug., Pastor, Stockh.
 Lindström, Elna, Fru, Stockholm.
 Lindström, Mimmi, Fröken, Stockh.
 Ljungberg, C. E., f. d. Advokatfiskal, Stockholm.
- Ljungman, C. G., Kyrkoh., Stockh.
 Ljungstedt, Aurore, Fru, Stockh.
 *Ljungstedt, Victor, Dep:ts-Chef, Stockholm.
- Löfvenskiöld, Josephine, Grefvinna, f. Sparre, Nissafors.
 Löfving, Concordia, Fröken, Stockh.
 Löwenhard, H., Sergeant, Östanå, Grenna.
 Löwenhjem, E., Fru, Stockholm.
- Magnét, -Adolf, Protokolls-Sekreterare, Stockholm.
- Magnét, Lotten, Fru, Stockholm.
 Malmberg, Fr., Löjtnant, Stockholm.
 *Markström, Hilda, Fröken, Upsala.
 Matthiesen, J., Protok.-Sekr., Stockh.
 *Mecklenburg, Sigrid, Friherrinna, f. v. Aken, Stockh.
- Melander, Anna, Fru, f. Söderhielm, Stockholm.
 Melander, E., Löjtnant, Stockholm.
 Mosander, Hulda, Fru, Stockholm.
- Nauckhoff, Fröken, Stockholm.
 *Nordström, Linnéa, Frök., Jönköp.
 *Nordvall, A. L., Expeditions-Sekreterare, Strengnäs.
- Nylander, Augusta, Fru, Bjästa.
- Odencrantz, Th. Hartv., Häradsh. Jönköping, Torpa.
- *Oldenburg, C. C., Kyrkoh., Hammar.
 Olivecrona, Rosalie, Fru, f. Roos, Stockholm.
- *Orup, Martina, Fröken, Linköping.
 *v. Otter, Elsa, Fröken, Östanå, Grenna.
- v. Otter, Fanny, Fröken, Östanå, Grenna.
- v. Otter, Louise, Friherrinna, f. Leijonhufvud, Östanå, Grenna.
- Palmquist, Per, Bokförl., Stockh.
 *Personne, J. W., Lektor, Stockh.
 Pettersson, Anna, Fröken, Stockh.
 Pilo, Wilhelmina, Fröken, Stockh.
 Pontén, J. O., Med. Dokt., 1:ste Stadsläkare, Strengnäs.
- Posse, Louise, Grefvinna, f. von Platen, Stockholm.
- v. Post, Sigrid, Fröken, Stockh.
- Rahm, Gustaf, Grosshandl., Stockh.
 *Ramsay, Ebba, Fru, Jönköping.
 Ramström, F. O., Grossh., Stockh.
 Reinius, E. R., Handlande, Stockh.
 Reuterskiöld, Lotten, Frök., Stockh.
 *Richert, Selma, Fröken, Stockh.
 *Richter, Fredr., Häradsh., Stockh.
- Rogberg, E., Fru, Grenna.
 Rogberg, J. G., Kyrkoh., Grenna.
- Rogh, Hildegard, Fru, f. Fahlerantz, Stockholm.
- Roos, Axel, Major, Östersund.
 v. Rosen, Carolina, Fröken, Lund.
 *v. Rosen, C. G., Grefve, Kabinettskammarherre, Stockholm.
- v. Rosen, Charlotte, Grefvinna, f. Wrangel, Stockholm.

- *v. Rosen, Ella, Grefvinna f. Moore, Stockholm.
 *v. Rosen, George, Grefve, Professor, Stockholm.
 *Rudensköld, Adèle, Hoffr., Stockh.
 Ruuth, Anna, Friherrinna, f. Zethelius, Stockholm.
 Rydberg, C., Kassör, Hörle.
 Ryström, Christine, Fru, Bjästa.
- *Sandberg, Fr., Kyrkoherde, Solna.
 Sandstedt, Knut, Notarie, Stockh.
 Schrevelius, Alma, Fröken, Stockh.
 Schürer von Waldheim, Anna, Fru, MellingeHolm, Norrtelje.
 Schürer von Waldheim, W., Godsegare, MellingeHolm, Norrtelje.
 *Schwerin, Mathilda, Grofvinna, f. Hagberg, Söderköping, Husby.
 Selow, Sophie, Fru, Malmö.
 Silén, Sally, Fru, Bjästa.
 Silfverskiöld, Ebba, Friherrinna, f. Brauner, Stockholm.
 af Sillén, Ottilia, Fru, f. Scharström, Stockholm.
 *Siljeström, P. A., f. d. Rekt., Stockh.
 Sjöberg, Gustaf, Arkitekt, Stockh.
 *Skjöldebrand, Ingeborg, Grefvinna, f. Posse, Stockholm.
 Sohlberg, K. H. Filos. Dokt., Stockh.
 Sparre, Casimir, Grefve, Kinna.
 *Sparre, Ebba, Fröken, Halleby.
 Sparre, Louise, Fröken, Nissafors.
 Sparre, Nina, Friherrinna, Stockh.
 Sparre, Sigge, Grefve, Hofsnäs, Långhem.
 Sparre, Sixten, Grefve, Borås.
 Sparrman, L., Fru, Stockholm.
 *Staafl, P. O., Direktör, Stockholm.
 Sterky, Sophie, Fru, f. Schön, Stockh.
 *Stjernstedt, Ulla, Friherrinna, f. Liljencrantz, Stockholm.
 Storckenfeldt, Aur., Frök., Wartofta.
 Storckenfeldt, Elin, Frök., Wartofta.
 Storckenfeldt, Erika, Friherrinna, f. Lagerfeldt, Wartofta.
 Storckenfeldt, Lage, Löjtn., d:o.
 Storckenfeldt, Sigr., Frök., Wartofta.
 Strindberg, Agnes, Fröken, Stockh.
 Strindberg, O., Grosshandl. Stockh.
 Strindberg, Rosalie, Fru, Stockh.
 Strindberg, Therese, Frök., Stockh.
 *Strömfelt, Tora, Grefvinna, f. Morén, Stockholm.
- *Sundberg, Christine, Frök., Kalmar.
 Sundin, E. Ch., Fröken, Stockh.
 *Sundström, S. R., Handl., Stockh.
 *Svartling, J., Enkefru, Stockholm.
 Svensson, Anna Carolina, Skönberga, Söderköping.
 *Söderhjelrn, Fru, Stockholm.
 Söderström, A. J., Grossh., Stockh.
 Söderström, E., Handelsbokhållare, Stockholm.
- TiseliuS, A., Fru, Stockholm.
 Tiselius, K. H., Kamererare, Stockh.
 Tornérhjelrn, Ebba, Fröken, Stockh.
 Tottie, Amelie, Fru, f. Ahlberg, Stockholm.
 Tottie, Henri, Konsul, Stockholm.
 Tottie, M. L., Fru, f. Mannerstråle, Stockholm.
 Tottie, M., Stockholm.
 Tottie, Thyra, Fröken, Stockholm.
 Tretow, A. Th., Peterson, Kyrkoh. Wisseltofta.
- *Wachtmeister, Marie Louise, Grefvinna, f. Stjernsvård, Hanaskog, Qyiinge.
 Wadström, B., Pastor, Stockholm.
 Wadström, Thekla, Fru, Stockh.
 Valerius, Bertha, Fröken, Stockh.
 Wallin, Anna, Fröken, Stockh.
 Varenius, Josefina, Fru, f. Forsselius, Stockholm.
 Varenius, N. A., f. d. Generalkrigskommissarie, Stockholm.
 Warholm, Claes, Professor, Lund.
 Weidenhjelrn, Charlotte, Fru, f. Ahlberg, Stockholm.
 Wendell, Henning, Lektor, Strengn.
 Westdahl, H., Fru, f. Qviding, Lund.
 Westerblad, Emma, Tvårdala, Vestra Husby.
 Westerling, M., Fröken, Stockh.
 Wettermark, Helga, Fru, Jönköping.
 Wiberg, B. M., Fru, Bjästa.
 Wibom, Olga, Fru, f. Lohrmann, Stockholm.
 Winter-Hjelrn, Hedvig, Fru, Stockh.
 Wrangel, Tönnes Helm., Grefve, f. d. President, Streckholm.
 Wästfelt, Alfr., Major, Malmö.
- Ählin, Karin, Fröken, Stockholm.
 Östberg, H. S., Prost, Westbo, Ås.

B. Norge.

*Andersen, A., Adjunkt, Kr.ania.	Falch, Aagot, Kr.ania.
Bonnevie, Dina, Fru, Kragerø.	*Finne, Overretssagf., Stavanger.
Balchen, Institutbestyrer, Kr.ania.	Garben, Kammerfrk., Kr.ania.
Blaauw, J., —	*Graah, D., Grosserer, —
*Bryde, William W., —	*Gulowsen, Wilhelm., Fru, —
*Bugge, S. B., Provst, —	Hansteen, Nina, Kr.ania,
*Bugge, S., Distriktsl., Mosjøen.	Homann, Jette, —
Bucher, Helene, Bergen.	Homann, Caroline, —
Boe, Maren Elisabeth, —	Homann, Y. C. J. W., —
Cappelen, Jörg., Boghandler,	*Hansen, Jörgen, Pastor, —
Kr.ania.	Henriksen, P. T., Kjøbm., —
Christensen, M. A., kgl. Fuldm.,	Henriksen, H. T., Do. —
Kr.ania.	Hofgaard, Hans, Sjaastad, Lier.
Colett, Camilla, Fru, —	Hofgaard, H., Fru, Do. Do.
Dahll, Hanna, Frk., Kragerø.	Heidenreich, Frk., Kr.ania.
Dahll, Laura, Fru, —	Isachsen, Agent, Stavanger.
Dahll, Lowisa, Fru, —	Jensen, A., Agent, Kr.ania.
Dahll, Mammy, Frk., —	Just, August, —
Delgobe, Marie, Fru, Bamble.	Jönsberg, Carl, Telegrafbestyrer,
Diriks, Sophie, Frk., Kragerø.	Havnvik, Senjen.
Dybwad, Canutta, Fru, —	Knutzen, Rektor, Kragerö.
Dybwad, Emil, Agent, Kr.ania.	Knutzen, Elise, Fru —
Due, A., Katek., Kongsvinger.	Kjelsen, Frk., Kr.ania.
Dahlmann, A., Fru, —	Knoph, Apotheker, Stavanger.
Eidem, Foged, Kongsvinger.	Kahrs, H., Kjøbmand, Bergen.
Falkenberg, Christian, Kr.ania.	Larsen, Gunhild, Fru, Kragerø.
Falsen, Statsraadinde, —	

Larsen, Maja, Frk., —	Rosenkilde, P. V., Konsul, Stavanger.
Larsen, Chr., Direktør, Kr.ania.	Rønneberg, E., Kjøbmand, Stavang.
Lieblein, Fru, —	Sexe, S. A., Professor, Kr.ania.
Lie, Petra, Frk., —	Schancke, W., —
Lorck, Lorents, Translator, —	Schultze, Enkefru, —
Møller, Marie, Frk., Kragerø.	Sverdrup, Anna, Fru, —
Michelet, W., Foged, Stavanger.	Sverdrup, Staldmester, —
Myhrvold, R., Kr.ania.	Sverdrup, Enkefru, —
Michelet, Aimée, Fru, Stavanger.	Sørensen, O., Carousseleier, Hasle, pr. Kr.ania.
Nielsen, Martha, Fru, Kragerø.	*Schumann, Andrea, Frk., —
Nicolaysen, Enkefru, Kr.ania.	Schewe, Telegrafist, Stavanger.
Nielsen, Sigv., Sognepræst, Skjold.	*Ström, Sørenskriver, —
Niedmann, H. M., Lærdalsören.	Sandberg, Lensm., Kongsvinger.
Olsen, Mina, Kr.ania.	Thomesen, G., Fru, Kragerø.
Olsen, J. W., Kjøbmand, Bergen.	Tandberg, C., Fru, Kr.ania.
Olsen, Hanna, Frk., Stavanger.	Tandberg, Gudrun, Frk., —
Olsen, Skolinspektør, —	Tanberg, R., Fabrikeier, —
Olsen, Bolette, Fru, Bergen.	Trondsen, Sv., Kongsberg.
*Petersen, H. L., Grosserer, Kr.ania.	*Vold, Dyrslæge, Trygstad.
Petersen, Sigv., Cand. jur., —	*Wedel-Jarlsberg, Harald, Baron, Kr.ania.
Prebensen, Cand., —	*Wedel-Jarlsberg, Harriet, —
Prahl, Charlotte, —	Wergeland, Harald, (sen.), —
Prytz, Kirkesanger, Kongsvinger.	Wilse, Th., Læge, —
Richter, Oberstlnt, Stenkjær.	Widerøe, P. M., Provst, Kongsvinger.
Richter, Fru, —	Wyller, M., Revisor, Kr.ania.

De med * betegnede ere livsvarige Medlemmer.

C. Danmark.

Hs kgl. Højhed Prins Valdemar.*

Hs Højhed Prins Johan af Glücksborg.*

- Aller, Carl, Redaktør.
 Aller, Laura, Frue.
 Andersen, K. K., Murermester.
 Andersen, O., Prokurator.
 Anthon, Konstruktor.
 Anthon, Frue.
Buch, Agnes, Frøken (Lærerinde).
 Bajer, Fr., Folketingsmand.
 Bauditz, Kammerjunker, Kaptain.
 Buchardt, F., Kreaturkommissionær.
 Busch, C., Jægermester.
 Bie, Lærer.
 Brummer, Th., Oberstinde.
 Burman-Becker, Frøken.
 Bache, L., Kriminalrets-Assessor.
 Bloch, Maria, Justitsraadinde.
 Bache, Frøken.
 Berendt, E., Grosserer.
 Borchsenius, Otto, Redaktør.
 Busch, Jægermesterinde.
 Busch, Kate, Frøken.
 *Bøtcher, Andrea, Frøken.
 *Bülow, Amalia, Frøken.
 *Bøtcher, P., Provst.
 *Bøtcher, Provstinde.
 Broe, M., Frue.
 Bojsen, Nikolaj, Lærer.
 Bredstrup, Maria, Frøken.
 Balslev, J., Præst.
 Balslev, T., Frue.
 Boetius, Assistent.
 Bay, Elise, Frue.
 Berthelsen, F., Boghandler.
 Bondesen, J., Lærer.
 Bötcher, Marie, Frk., Lærerinde.
Cold, Ida, Justitsraadinde.
 *Claessen, Gehejme-Konferentsraad.
 Clausen, Frue.
 Christensen, J. J., Pastor.
Dannemand, Lehnsgreve.
 Dahl, Fr., Rektor, Folketingsmand.
 Deichmann, K. S., Provst.
 Drachmann, Holger, Forfatter.
 Eggers, F., Baron, Dyr læge.
 Eggert, Frue.
 Eggers, Ingeborg, Baronesse.
 Eberling, Emil, Bibliothekar.
Forbæk, John, Grosserer.
 Fribert, Frue.
 Fischer, E., Sysselmand.
 Fleischer, A., Præst.
 Fønnesbech, Gehejmerraadinde.
 Falkenstjerne, F. F., Cand. theol. Højskoleforstander.

- *Gislason, K., Professor ved Universitetet.
- Gøtsche, Frøken.
- Græbe, Nanna, Frøken.
- Gandjean, Mathilde, Frøken.
- Geel, Lærer.
- Gundorph, Laura, Kancelliraadinde.
- Gundorph, Nancy, Frøken.
- *Grysanowski, Dr. med. & filos., Livorno.
- Glahnson, Frue.
- Graham, M., Frøken.
- Haxthausen, A., von, Kammerherre, Overstaldmester og Ordens Marskal.
- *Holst, Erik, Dr. med., Fysikus.
- Holst, Fritz, Kaptain.
- Hoffgaard, C., Distriktsforstander.
- Haxthausen, F., von, Kammerherre, Oberst.
- Hegel, Jacob, Boghandler.
- Hegel, Julie, Frue.
- Hornung, C., Konservator ved polytekn. Lærestanst.
- Hostrup, Præst.
- Hauch, Telegrafist.
- Hauch, S., Frøken.
- Hauch, Sophie, Frue.
- Hauch, Skolebestyrer.
- Hauch, Konferentsraadinde.
- Hornemann, Wilcken, Grosserer.
- Hall, P. E., Provst.
- Holm, M., Pastorinde.
- Hansen, J. P., Kjøbmand.
- Herold, Carl, Overretssagfører.
- Hammer, P. V., Kaptain i Generalstaben.
- Hammer, Carl F., Grosserer.
- Hammer, V., Skolebestyrer.
- Hammer, Maria, Frue.
- Holst, J., Handelsfuldmægtig.
- Hegaard, Louise, Frøken.
- Hermann, Mine, Frøken.
- Hall, Maria, Gehejmeraadinde.
- Hauberg, Assessor pharm.
- Hauberg, Frue.
- Hauberg, Boghandler.
- Hauberg, Frue.
- Hauberg, S., Fabrikant.
- Hauberg, Frue.
- Hoffmeyer, Frue,
- Husted, Overretssagfører.
- Jørgensen, Frederikke, Frøken.
- Iversen, Kjøbmand.
- Jensen, Waage, Vinhandler.
- Josephsen, N., Proprietær.
- Irgens-Bergh, A., von, Kammerjkr., Kaptain.
- Johansen, J., Handelsfuldmægtig.
- Johansen, Frue
- Johansen, V., Frøken.
- Josephsen, Thora, Frue.
- Jørgensen, Isak, Møller.
- Jacobi, Overretssagfører.
- Jensen, Petrine, Frøken.
- Jacobsen, H., Præst.
- Kaalund, H. V., Professor.
- Kaalund, Cathinka, Frue,
- Kalko, Fr., Protokolfører.
- Kall, Benedikte Arnesen, Frøken (Forfatterinde).
- Knudsen, Nielsine, Frue.
- Koefoed, Prokurater.
- *Kjær, Wilhelmine, von, Kammerherreinde, St Petersborg.
- Klein, C. A. Præst.
- *Kaae, Maria, Frøken.
- Kruse, Glashandler.
- Kieler, Adjunkt.

- Kieler, Laura, Frue (Forfatterinde).
 Kragh, Anna, Frue.
 Krogh, Proprietær.
- *Lembcke, I. Chr., Kammerraad.
 *Lembcke, Julie, Frue.
 Lembcke, G. A., Kammermusikus.
 Lazarus, Bogtrykker.
 Leth, T., Overretsprøkrator.
 Leth, Minna, Frue.
 Leth, E., Frøken.
 Leth, F., Frøken.
 Lange, Fuldmægtig.
 Larsen, N. J., Cand. juris, Folketingsmand.
- Lind, E., de, Oberst.
 Lind, G. A., Assistent.
 Lindberg, N., Præst.
 Löschau, Skovridor.
 Langberg, M., Bogholder.
 *Larsen, J., Urtekræmmer.
 *Larsen, Olivia, Frue.
 Larsen, Sophie, Frøken.
 Lichtenberg, de, Frøken.
 Lange, Amalia, Frue.
 Lønstrup, M., Frue.
 Lønstrup, Hertha, Frøken.
 Langhorn, R. J., Oberstinde.
 Lazarus, Jenny, Frøken.
 Lytzen, E., Frøken.
- Moldenhawer, J., Forstander for Blinde Inst.
- Meyer, F., Grosserer.
 Møller, N. C., Læge.
 Mønster, Rigmor, Frøken.
 Madsen, M. Th. M., Præst.
 *Mathiesen, Oberst.
 *Mathiesen, A. H., Oberstinde.
 *Mathiesen, A. C., Frøken.
 *Mathiesen, H., Adjunkt.
 *Møller, C. V. V., Præst.
- Müller, F., Frøken.
 Müller, Chr., Fuldmægtig.
 Møller, S. G., Skolebestyrer.
 Magens, Maria, Frøken.
 Mørkeberg, Lærer.
 Mikkelsen, Frøken.
 Moltke, Th., Comtesse.
- Nørreslet, H. L., Dyrlæge.
 Nielsen, Th., Folketingsmand.
- Olsen, Marie, Jomfru.
 Oldenburg, F., Godsejer.
 Olsen, Forpagter.
- Petersen, Augusta, Frøken.
 Puggaard, Louise, Frue.
 Puggaard, Maria, Frøken.
 Puggaard, Gerda, Frøken.
 Petersen, V. C., Fuldmægtig.
 Petersen, Frue.
 Paulli, Maria, Frue.
- Rom, N. C., Redaktør.
 Ramsault, C. de, Proprietær.
 Rosenkrantz, Enkebaronesse.
 *Rasmussen, H., Overkrigskommissair.
- Raun, W., Expeditionssekretær.
 Rosenberg, G. M., Præst.
 Riber, Vincenz, Agent.
 Riber, Frue.
 Rohmann, Sophie, Frøken.
 Rohmann, Rosa, Frøken.
 Rosenberg, Carl, Dr. phil.
- Schwanenflygel, H., Kand. mag.
 Schwanenflygel, Frue.
 Sprechelsen, Frøken (Lærerinde).
 Schjerning, E., Præst.
 Søbørg, Emma, Frøken.
 Søbørg, Thora, Frøken.

- *Stephens George, Dr. phil., Professor ved Universitetet.
- *Skeel, Vilh., Kammerherre.
- Skeel, C. C. S., Frue.
- Skeel, Adelaide, Konventualinde.
- Schwartz, E. M., v., Baronesse.
- *(Elpis Melena) Khalepa—Kreta.
- Søeborg, Laura, Frue.
- Søeborg, Emilie, Frøken.
- Søeborg, H., Præst.
- Søeborg, T., Frue.
- Søeborg, A.
- Søeborg, S., Frue.
- Søeborg, E., Læge.
- Søeborg, Frederikke, Frue.
- Søeborg, A., Fabrikant.
- Søeborg, H., Kand, pharm.
- Schou, Provst.
- Seidelin, A. P., Overretsprokurator.
- Stützer, A., Præst.
- Sonne, Frøken.
- Sinding, Enkefrue.
- Seedorff, E., Frøken.
- Schou, C., Superintendent.
- Schou, Louise, Frue.
- Schmidt, O. C. S, Cancelliraad, Kontorchef.
- *Thomsen, Jul, O., Kand. theol.
- Thodsen M. C., Skolebestyrer.
- Tang, Seminariforst., Folketingsmand.
- Tuxwærd, Kontorchef.
- Tuxwærd, Frue.
- Vilsøet, Professorinde.
- Vedel, Frøken.
- Wolters, E., Frøken.
- *Westenholz, Etatsraadinde.
- Westenholz, Karen, Frøken.
- Wilde, Johanne, Frue.
- Vahl, J., Frøken.
- Valentin, fhv. Godsbestyrer.
- Vendt, Forstkandidat, Skovfoged.
- Weincke, Grosserer.
- Weincke, Frue.
- Westenholz, Mary, B., Frøken.
- Wulff, O. Fønnesbech, Cand. juris.
- Wulff, E. Fønnesbech, Frue.
- Wessel—Brown, Frøken.
- Yde, Nikoline, Frue.

De med * betegnede ere livsvarige Medlemmer.

D. Finland.

- Adlerstjerna, Ing., fröken, Sibbo.
 *Alopæus, C. H., domprost, Borgå.
 Auvinen, A., pastor, Helsingfors.
- Backman, Aina, frk., Helsingfors.
 Bengelsdorff, F. L., pastor, Helsingfors.
 Boije, N., fröken, Wiborg.
 Broberg, K. T., pastor, Helsingf.
- Cajander, E., lagmanska, Wiborg.
 Cajander, L., fröken, —
- Ehrenstolpe, A., kollegiiråd, Helsingfors.
 Ehrenstolpe, Lovise, koll.-rådinna, Helsingfors.
 Enkvist, L., pastor, —
- Forstén, M., kontraktsprost, Wiborg.
 Forstén, H., prostinna, Wiborg.
 Forstén, A., fröken, —
 Fredriksson, W., prost, Sibbo.
- Grotenfelt, M., vice precidentska, Wiborg.
 Grotenfelt, D., hofrättsrådinna, Wiborg.
- Hildén, K. A., pastor, Helsingf.
 Hoving, Bertha, fru, Wiborg.
- Hyrkstedt, K. A., pastor, Helsingfors.
 *Julin, von, E., brukspatron, Pojo.
 Lyra, A. W., prost, Helsingfors.
 Melart, A. W., rektor, Helsingfors.
 Norring, A., packhusinspektör, Wiborg.
 Norring, Hanna, fru, —
 Rancken, G., referendariesekret., Helsingfors.
 Rohbinder, E., fröken, —
 Rohden, von, G., pastor, Helsingfors.
 Råbergh, H., professor, Helsingfors.
- Sihvonen, J., pastor, Helsingfors.
 Sjöman, F., telegrafist, —
 Stjernvall, Adele, frk., —
 Stjernvall, Hilda, frk., —
 Strandberg, Th., prost, Karis.
 Stråhlman, A. N., borgmästarinna, Wiborg.

Strömberg, Rosalie, fröken, Helsingfors.	Tötterman, C. G., missionsdirektor Helsingfors.
Strömborg, C., doktorin., Wiborg.	
Synnerberg, Edith, fröken, Helsingfors.	Wadén, A., assessorska, Helsingfors.
Synnerberg, Sigrid, fröken, Helsingfors.	Wænerberg, G. M., refer.-sekret., Helsingfors.
Tallberg, B., handlande, Helsingfors.	Wænerberg, K. E., sjökaptan, Helsingfors.
Tennberg, Th., telegrafist, Helsingfors.	Wärnhjelm, I., vice presidentska, Wiborg.



